CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

LOPE DE VEGA

COMEDII

B u c u r e ş t i — 1 9 6 2

EDITURA

P E N T R U L I T E R A T U R A U N I V E R S A L A

CÎINELE GRĂDINARULUI

(EL PERRO DEL HORTELANO)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de AUREL TITA

P E R S O A N E L E

DIANA, contesă de Belflor.
Contele FEDERICO.
LEONIDO, slujitorul său.
ANTONELA, slujitor
TEODORO, secretarul Dianei.
MARCELA.
DOROTEEA.
ANARDA, cameristă.
OTAVIO, majordomul Dianei.
FABIO, gentilomul Dianei.
Contele LUDOVICO.
FURIO, slujitor.
LIRANO, slujitor.
TRISTAN, slujitorul lui Teodoro.
Marchizul RICARDO.
CELIO, slujitorul lui.
CAMILO, majordom al contelui Ludovico.

Acţiunea se petrece în Italia, la Napoli.

ACTUL ÎNTÎI

O ***sală în palatul contesei. Noapte. Teodoro,înfăşurat într-o pelerină împodobită cu fireturi, şi Tristan intră în fugă.***

SCENA I
Teodoro, Tristan.
TEODORO
Fugi, Tristane, nu mai sta !

TRISTAN
Vai, grozavă boroboaţă !...

TEODORO
Măi, ne-o fi văzut la faţă ?

TRISTAN
Nu ştiu. Bănuiesc că da.
Ies. În urma lor intră Diana, contesă de Belflor,

SCENA A II A
Diana, singură.
DIANA
Hei, stimate domn, ia vin'
Să vorbesc niţel cu tine !
Păi aşa te porţi cu mine ?
Hai şi-ascultă-mă puţin...
Nu-i un om, nu-i un slujbaş
Pe aici ?... Sînt eu năucă ?...
Totuşi, n-a fost o nălucă,
Nici, cumva, un vis poznaş...
Toţi dormiţi pe întrecute ?
Intră Fabio, un servitor.

SCENA A III-A
Diana, Fabio.
FABIO
Înălţimea-voastră strigă ?...

DIANA
Parc-ai fi de mămăligă.
Mişcă, prostule, mai iute !
Sări, aleargă, dă năvală,
Răscoleşte tot cuprinsul
Ca să-mi afli cine-i insul
Care-o şterse-acum din sală...

FABIO
Chiar din sală ?...
Doamne, bine-i!

DIANA
Nu mai zăbovi, momîie,
Ci răspunde-mi din călcîie !...
Ce trădare ! Ştiu eu cine-i...
Fabio iese. Intră Otavio.

SCENA A IV-A
Diana, Otavio.
OTAVIO
V-auzisem pe fereastră

Glasul.Dar, cinstit să fiu.
Nu credeam c-aşa tîrziu
Aţi fi fost Nălţimea-voastră.

DIANA
Ard de rîvnă cum să plece
La culcare mai degrabă
Domnii ăştia. Dar, la treabă,
Nici un melc nu i-ar întrece !
(Tare, către Otavio.)
Umblă oamenii prin casă
Chiar şi noaptea, după plac,
Din pridvor pînă-n iatac.
Vouă, însă, ce vă pasă...
Barem dumneata — viteaz
Staroste de slugi — n-alergi
Ca ocara să o ştergi,
Cînd auzi că-s la necaz...

OTAVIO
V-auzisem pe fereastră
Glasul. Dar, cinstit să fiu,
Nu credeam c-aşa tîrziu
Aţi fi fost Nălţimea-voastră...

DIANA
Nu sînt eu, vezi bine...
Du-te. Osteneşti şi e prăpăd...

OTAVIO
Doamnă...
Intră Fabio.

SCENA A V-A
Aceiaşi, Fabio.
FABIO
N-apucai să-l văd
Ca un şoim zbură de iute !

DIANA
N-ai văzut măcar ce poartă ?

FABIO
Ce să poarte ? Iatagane ?...

DIANA
Mantie cu găietane !

FABIO
Cum zorea pe scări, spre poartă..

DIANA

Muierească vi-i plămada !

FABIO
...A zvîrlit cu pălăria
Şi-a fugit, stingînd făclia,
Fluturînd prin beznă spada...

DIANA
Te mai trec şi-acum fiori:
Eşti viteaz cît un gîndac !

FABIO
Ce-aţi fi vrut, mă rog, să fac ?

DIANA
Să-l înfrunţi şi să-l omori !

OTAVIO
N-are el aşa plămadă !
Dar, la drept vorbind, coniţă,
D-ar fi fost un om de viţă,
Cinstea nu-ţi zvîrleai pe stradă
De la uşă ?...

DIANA
Cum să fie
Om de viţă ? Mie-mi spui ?...

OTAVIO
Sînt în Napoli destui
Care te-ar dori soţie.
Arşi de dragoste şi chin
Ca de jarul unei boale,
Zi şi noapte-ţi dau tîrcoale,
Să te vadă, cel puţin.
Nobil e, nu-ţi fie teamă.
Fabio cu pălăria
L-a văzut stingînd făclia.
Ţie, iar...

DIANA
De bună seamă,
Şanse ai să nu te-nşeli.
E un cavaler şi, poate,
Toate slugile-mi netoate
Le va duce cu momeli...
Dar urzelile-i viclene
Le descurc, eu, de îndată.
(Către Fabio.)
Du-te repede şi cată
Pălăria lui cu pene !

FABIO
O mai fi ?

DIANA
Cum să nu fie ?
Cînd fugea răgaz n-avea
Să se-aplece după ea.

FABIO
Plec s-o caut cu-o făclie.
Iese.

SCENA A VI-A
Diana, Otavio.

DIANA
Ţin, acum, cu dinadinsul
Să destram cuibarul clicii
Şi să-i mătur toţi complicii,
Dacă aflu cine-i insul.

OTAVIO
Bine faci. Credeai în ei
Şi-ţi plătiră cu necazuri.
Pe asemenea obrazuri
N-are rost să pui temei...
Ştiu : deşi eşti amărîtă,
Te mai amărăsc şi eu,
Dojenindu-te mereu.
Firea ta îi întărită !
Înciudaţi că nu te bucuri,
Uite, peţitorii tăi,
Vrînd să-ncerce alte căi,
Te mai bagă şi-n buclucuri,
Tot sperînd c-or fi iubiţi...

DIANA
Ştii ceva ?

OTAVIO
Aş !... Lumea spune
Că, deşi eşti o minune,
Nu e chip să te măriţi.
Rangul tău le dă de furcă,
Chiar cînd dragostea-i îmbie...
Intră Fabio.

SCENA A VII-A
Aceiaşi, Fabio.
FABIO

Uite,-am dat de pălărie,
Da-i plouată ca o curcă !

DIANA
Ce-o fi asta ?

FABIO
Naiba ştie !
Craiul a zvîrlit cu ea.

OTAVIO
N-am văzut în viaţa mea
Mai grozavă murdărie !
E cu ochi şi cu sprîncene...

DIANA
Asta-i ?

FABIO
Asta-i de la el.E un hoţ !
E un mişel !

OTAVIO
Ia te uită ce mai pene !...
Ala care a tulit-o
Urmărea ceva arginţi...

DIANA
Am să-mi ies, cu voi, din minţi!

FABIO
Totuşi, p-asta a zvîrlit-o !

DIANA
Însă penele-i semeţe
Unde-or fi, c-avea o mie ?

FABIO
S-au aprins de la făclie
Şi-au rămas doar nişte beţe...
Icar[1] n-a păţit la fel ?
Soarele a fost făclia ;
Noul Icar — pălăria...
Asta-i ce-a rămas din el ;
Restul nu se ştie cum e...

DIANA
Trăncăneşti ca un limbut,

---

[1] Icar: erou mitologic grec (fiu al arhitectului Dedal) care, ca să poată părăsi, împreună cu părintele său, insula Creta, şi-a prins aripi lipite de ceară.Înălțîndu-se prea sus ,aproape de soare,ceara s-a topit și Icar a căzut în mare și a pierit

Cînd atîtea-s de făcut.
Fabio, n-am timp de glume !

OTAVIO
Timp să afli tot complotul
Ai şi mîine. Ziua-i mare.
Haide, du-te la culcare...

DIANA
Vreau să ştiu acuma totul.
N-am să tot aştept în veci !
Cheamă fetele îndată.
Fabio iese.

SCENA A VIII-A
Diana, Otavio.
OTAVIO
O, ce noapte minunată !
Zău, că bine ţi-o petreci...

DIANA
Grija asta ce m-apasă
M-ar sili ca nopţi de-a rîndul
Nici să nu mai dorm la gîndul
Că e cineva prin casă.

OTAVIO
Cercetînd în mod discret,
Mîine poate-i dai de urmă.

DIANA
Dar cînd grijile te scurmă,
Poţi să dormi pe un secret ?
Intră Fabio, Doroteea, Marcela, Anarda.

SCENA A IX-A
Aceiaşi, Fabio, Doroteea, Marcela, Anarda.
FABIO
Pe acestea vi le-aduc,
Că-s de lîngă budoar.
Celelalte n-au habar
Și acuma, dorm butuc.
Astea doar se pregătesc
Să se ducă la culcare.

ANARDA.
Noaptea valurile-n mare
Mai cumplit se învrăjbesc !

Singură ai vrea mai bine...

DIANA
(făcîndu-le celor doi bărbaţi semn să plece)
Hai!

FABIO
Grozavă cercetare !

OTAVIO
E nebună, sau ce are ?

FABIO
Ştii, mă bănuie pe mine...
Otavio şi Fabio ies.

SCENA A X-A
Diana, Anarda, Doroteea, Marcela.
DIANA
Doroteea, eşti cam moale.

DOROTEEA
Vin porunca să v-aştept !

DIANA
Spune-mi, tu, cinstit şi drept,
Cine dă pe-aici tîrcoale.

DOROTEEA
Stai să mă gîndesc oleacă...
Nişte domni de neam ales !
Paris — rar... Ricardo — des... .
Şi-apoi, cine să mai treacă?...
Un marchiz şi-un conte nu-s
De ajuns ? Pe cît îmi pare...

DIANA
Dacă vrei să-ţi dau iertare
Drept să-mi spui !

DOROTEEA
Doar drept ţi-am spus.
Ce mai vrei ?

DIANA
Să-mi spui cu cine
I-ai văzut vorbind pe-aici.

DOROTEEA
Poţi cu ceară să mă pici :
N-au vorbit decît cu tine !

DIANA
Poate-un paj de-al lor vreodată
Ţi-o fi dat vreo hîrtioară ?...

DOROTEEA
Niciodată...

DIANA
Ieşi afară !
Doroteea se retrage într-un ungher.

MARCELA
(aparte)
Inchiziţie curată !

ANARDA
(aparte)
Crudă e !

DIANA
Anarda !

ANARDA
Doamnă ?

DIANA
Termină cu tremuratul !
Spune-mi cine e bărbatul...

ANARDA
Ce bărbat?...

DIANA
Ştiu eu ce-nseamnă
Neştiinţa ta ! Dar, lasă...
Ei, cu care dintre voi
Stă de vorbă ?

ANARDA
Doamnă, noi ?...
Crude bănuieli ne-apasă.
Cine ar avea-ndrăzneala
Un bărbat aici să lase ?
Om avea, nu zic, ponoase,
Dar nedreaptă-i bănuiala
Şi amarnic ne apasă...

DIANA
Doar îmi daţi prilejuri noi !
Fără una dintre voi,
Nu putea să intre-n casă.

ANARDA
Să te mînii pentru-acela ?
Inima în dinţi îmi iau
Şi-ţi voi spune tot, pe şleau,.
Chiar de-o supăr pe Marcela !
Şi-am să-ţi spun că dînsa ţine
La un tînăr ; el — la fel.
Însă nu ştiu cine-i el...

DIANA
Nu-i frumos s-ascunzi de mine
O fărîmă cît de mică.
Povesteşte-mi fără teamă.
Doar mi-ai spus ce-a fost de seamă,
Şi-mi ascunzi o părticică ?...

ANARDA
Doamnă, zău, mă faci să sufăr
Pentru taina ei mereu.
Tot femeie sînt şi eu
Şi n-aş vrea nici să te supăr,
Însă cred că-i de ajuns
Dacă ştii că insu-acela
A venit pentru Marcela.
Prea departe n-au ajuns ;
Numai de puţină vreme
Stau de vorbă, ca oricare...

DIANA
Auziţi neruşinare !
Şi să n-am de ce mă teme ?
Ce ruşine pentru fata
Care-aşteaptă peţitori !
Ce infami ! Ce trădători!
Ce-ar fi spus sărmanul tata ?...

ANARDA
(aparte)
Oh, în culmea deznădejdii
Cînd o văd, n-am ce mă face !
(Tare.)
Doamnă draga, fii pe pace !
Nici nu-i chip de-aşa primejdii,
Că-i de-ai casei omul ei,
Nu pătrunde din afară,
Să vă facă de ocară.

DIANA
E din slujitorii mei ?

ANARDA

Teodore..

DIANA
Secretarul ?

ANARDA
Nu ştiu !... Vezi, fii chibzuită...

DIANA
(aparte)
Tot mă simt mai liniştită.
Nu-i din vina mea calvarul...
(Tare.)
Hei, Marcela !

MARCELA
Da, *senora*.

DIANA
Ia ascultă...

MARCELA
(aparte)
Tremur toată !
(Tare.)
Porunceşte !

DIANA
Pot eu, oare,
Să mai pun temei pe tine ?

MARCELA
Ți-or fi spus ceva de mine...
Știi credinţa neclintită
Ce ţi-o port, cum sînt datoare.

DIANA
Tu, credinţă ?...

MARCELA
Ce jignire
Ți-am adus ?

DIANA
Se poate, oare,
Să-mi aduci bărbaţi în casă,
Ca să stai cu ei de vorbă ?

MARCELA
Zăpăcitul Teodoro
Pretutindeni îmi îndrugă
Fleacuri cu nemiluita.

DIANA
Rodnic an în dulci cuvinte,
Dacă zici că-ţi spune-atîtea...

MARCELA
Vreau să spun că fără preget,
La venire sau plecare,
El pe buze îşi strămută
Gîndurile...

DIANA
Le strămută ?
Cam ciudat...Şi ce-ţi tot spune?

MARCELA
Parcă-mi mai aduc aminte...

DIANA
Ta încearcă !

MARCELA
Uneori Zice :„Pentru ochii tăi
Simt că mor !" Iar cîteodată :
„Numai pentru ei trăiesc.
Chipul tău îmi ţine treze
Dorurile toată noaptea !"
Altădată chiar îmi cere
Doar un fir de păr, să-şi lege
Dorurile, să le ţină
Liniştite-n gînd... *Senora,*
Dar de ce mă-ntrebi nimicuri ?

DIANA
Barem tu eşti liniştită ?

MARCELA
N-am de ce să-mi fie teamă.
Teodoro îşi îndreaptă
Spre un ţel cinstit iubirea,
Vrînd cu mine să se-nsoare.

DIANA
Căsnicia e, desigur,
Ţelul dragostei cinstite.
Vrei să pun la cale totul ?

MARCELA
N-ar fi chip să-mi faci, *senora,*
Altfel un mai mare bine !
Şi văzîndu-te blajină,
Bună şi mărinimoasă,

Chiar în supărarea asta,
A m să-ti spun şi eu, stăpînă,
Cît de drag mi-i Teodoro.
Nu-i ca el în tot oraşul
Tînăr chibzuit şi harnic !
Am pe cine să mă bizui...

DIANA
Da, îl ştiu şi eu, căci slujba
Cu pricepere şi-o face...

MARCELA
Una e-n scrisori solemne
Şi-alta e mai de aproape
Să-l auzi vorbind, *senora,*
Cu duioase, blînde şoapte,
Despre tainele iubirii.

DIANA
Gata-s pentru cununie
Orişicînd. Dar treaba asta
Cere timp. Şi vezi, Marcela,
Inţelege-mă, fetiţo :
Rangu-i rang şi ţin să-mi apăr
Numele străvechi ce-l port :
Pîn-atuncea nu se cade
Să vă las de capul vostru...
(Aparte.)
Ciuda vreau să-mi pot învinge
Dar e greu, orice s-ar zice...
(Tare.)
Vezi că nu mai e o taină :
Toţi sînt azi pe voi cu ochii. –
Fii şi tu cu ochii-n patru.
La nevoie, eu sînt gata
Să v-ajut. Doar Teodoro
E un om cu multă minte
Şi-a crescut la mine-n casă.
Ţie, iar, îţi port de grijă.
(Sîntem şi puţin cam rude !)

MARCELA
La picioare-ţi cad, mişcată,
Doamnă, să ţi le sărut...

DIANA
(către cele de faţă)
Hai, lăsaţi-mă o clipă Singurică...

ANARDA
Ce-a fost, dragă ?

MARCELA
Supărări ce-or prinde bine.

ANARDA
Cum, îţi ştie, poate, taina ?

MARCELA
Da, dar şi că sînt cinstită.
Îi fac trei reverenţe şi ies.

SCENA A XI-A
Diana, singură.
DIANA
De *mii de ori văzîndu-i frumuseţea*
Lui Teodoro, duhul, gingăşia,
De n-ar fi-n joc obîrşia, pustia,
I-aş preţui talentul şi blîndeţea.

În toţi iubire iscă tinereţea,
Dar rangu-şi dă-n vileag pe loc trufia
Şi „cinstea" lui mi-alungă bucuria,
Că nu mă-ndur să-mi înjosesc nobleţea.

Invidia in mreje mă va ţine,
Căci avuţii străine o stîrnesc
Şi mai de plîns nu-i nimenea ca mine.

Mai sus l-aş vrea în rang, să-l îndrăgesc,
Ori mai prejos m-aş vrea, cum e mai bine,
Să pot cu dînsul să mă potrivesc.
Diana iese. Intră Teodoro şi Tristan.

SCENA A XII-A
Teodoro, Tristan.
TEODORO
N-am astîmpăr, vezi prea-bine...

TRISTAN
Apoi, fără doar sau poate,
De-o afla, cumva, de toate,
E prăpăd : s-a zis cu tine !
Nu ţi-am spus că te zoreşti ?

TEODORO
Cînd îţi dă iubirea ghes,
Greu rezişti...

TRISTAN

Am înţeles :
Tragi, dar uiţi să mai ocheşti !

TEODORO
Cei isteţi fac toţi aşa.

TRISTAN
Tu, de-ai fi, din joi în Paşte,
Ai cunoaşte ce te paşte...

TEODORO
Ştie, oare ?...

TRISTAN
Nu şi da. Bănuieşte.
Orice-am spune,
Greu îi vine să se-aştepte...

TEODORO
Urmărindu-mă pe trepte,
Fabio, ca prin minune.
A scăpat să nu-l înghimp.

TRISTAN
Bine, zău, c-am stins făclia,
Azvîrlind cu pălăria...

TEODORO
Bezna l-a oprit la timp,
Zăbăucul, c-apoi lasă...

TRISTAN
Eu, în zorul vitejiei,
I-am şoptit aşa făcliei :
,,Ştii că nu sîntem din casă !"
Însă ea mi-a spus, zbîrlită,
C-o minţim şi nu credea.
Eu, atuncea, zvîrrr în ea !
Oare s-a simţit jignită?...

TEODORO
Nu ştiu. însă ştiu că eu
Moartea mi-o aştept.
Nu crezi ?

TRISTAN
Hei, săracii amorezi,
Cummai mor cînd dau de greu !

TEODORO
Ce să fac ? Să intru mesa,
Cînd pericolul acela...

TRISTAN
Uit-o iute pe Marcela,
Că, de te-o afla contesa,
Nu mai e cumva scăpare :
Zbori cu călimări cu tot.

TEODORO
Uit-o, zici. Dar crezi că pot ?

TRISTAN
Dau eu lecţii de uitare !

TEODORO
Iar începi, acuma, poate,
Cu poveţele-ţi fudule...

TRISTAN
Şi-n iubire-s căi destule.
Iscusinţa-nvinge toate.
însă ca să ai putinţă
De izbîndă mai îndată,
Fă ce vrei s-o uiţi pe fată
Fără urmă de căinţă,
Că de-o fi să te mai lege
Gîndu-ntoarcerii, cumva,
Nu e chip s-o poţi uita,
Orice-ai face, orice-ai drege.
Gîndul ăsta-i de ajuns
Ca-ntr-o minte bărbătească
Multă vreme să nutrească
Jarul dragostei ascuns.
Numai *vierea,* ia aminte,
Cînd răzbate şi străpunge,
Mai ajunge să-ţi alunge
Nălucirea ei din minte.
Dacă arcul de oţel
Din ceasornic se retează,
Toate roţile-ncetea-ză.
Şi-n iubire-i cam la fel,
Cînd speranţele dispar..,

TEODORO
Însă gata, fără preget,
Să te joace ca pe deget,
Amintirile nu sar,
Să trezească în alai
Simţămintele, pe loc ?

TRISTAN
Sînt vrăjmaşi ce intră-n joc,
Contra minţii ; dar nu-i bai,

Vorba cîntecului... Iar
Prin strădania gîndirii,
Vii de hac închipuirii —
Năzdrăvanul făurar.

TEODORO
Cum ?

TRISTAN
Cînd nu mai poţi să-nduri,
Cugetă cu stăruinţă
Ca-nţelept, fără căinţă,
La *ponoase,* nu la *nuri!*
Dacă vrei s-o uiţi, băiete,
Nu ţi-o-nchipui în minte
Bine strînsă în veşminte,
Şi-n conduri, în loc de ghete
Au dreptate-n felul lor
Înţelepţii să ne certe :
Bună parte-s doar deşerte
Dichiseli de croitor.
Nu visînd-o eşti în stare
S-o mai uiţi, cum ai dorit,
Ca un schivnic pocăit
Prin autoflagelare,
Care, totuşi, slab din fire,
Chiar în ultima clipită,
Cînd să scape de ispită,
Urlă după lecuire !
Deci despoaie-o de rochiţe
Şi podoabe arătoase.
Ia aminte la ponoase,
Caută-i mereu chichiţe
Şi închipuie-ţi-o hîrbă,
Ca pe-o babă zbîrcă, fata,
Şi — te-asigur — leacu-i gata
Ai s-o vezi în gînd cu scîrbă
Ca pe-un sos sleit şi rece
Care te-a făcut pe vremuri
(Brrr, şi azi te mai cutremuri!)
Nu ştiu cum, să ţi s-aplece...
Doar aşa vei fi în stare
Să ţi-o scoţi curînd din cap.

TEODORO
Ce chirurg ! Curat casap !
Grosolană vindecare...
Trăncăneli de doftoroaie,
Bune numai pentru proşti !
Tu, femeia, n-o cunoşti,
Nici a dragostei văpaie...
Cum e sticla : cristaline

Sînt femeile !... Năpasta !..

TRISTAN
De vrei să spui prin asta
Că se sparg uşor, spui bine !
Apoi mie nu mi-e teamă
C-ai s-o uiţi, cumva, curînd,
Cînd te văd că n-ai de gînd
Un poros să-i iei în seamă...
Tu să faci aşa minuni ?
Chiar şi eu, cu chipul meu,
Zece ani iubii mereu
O... desagă de minciuni.
Bat-o ciuma şi nevoia
Peste gura-i cît o turtă !
Unde pui c-avea o burtă
Cît a calului din Troia[2] ,
Să strămuţi în ea în bloc,
Fără cazană, o arhivă
Cu hîrţoage puse stivă.
Ba mai rămînea şi loc...
într-o scorbură de nuc
Locuia ca-ntr-o odaie
O familie cu-o droaie
De copii... Rămîi năuc,
însă ciurda de mişei
încăpea la fel de bine,
Cu bulendre şi jivine,
Şi în burdihanul ei !
Vrînd s-o uit, găseam o mie
De temeiuri, ca prin gînd
Să-mi apară rînd pe rînd
Flori de crin, de iasomie,
Viguri albe cum e neaua,
Ori platouri de argint...
însă eu — de ce să mint ? —
Căutam să-mi uit beleaua,
Pacostea pocită, cîrnă,
Aducîndu-mi-o în minte
Mai dihai ca înainte,
Printr-un sac sau printr-o tîrnă,
Printr-un coş ori printr-un cufăr,
Prin burdufi cu ea pereche...
Doar aşa scăpai de streche
Şi de-atuncea nu mai sufăr.
(Şi uitarea e cu cîntec !)
Lecuit mă simt de-a pururi
Prin noianu-i de cusururi
Şi prin năzdrăvanu-i pîntec,

---

[2] Aluzie la legenda uriaşului cal de lemn, cu soldaţi ascunşi într-însul, introdus de greci în Troia, în timpul războiului troian.

Care-n cute-ar fi ascuns.
Să le ţie-n veci zăloage.
Trei sau patru pisăloage...

TEODORO
Măi, ai trăncănit de-ajuns.
Calea ta nu-mi pare dreaptă.
Doar Marcela ştii că are
Graţii făr-asemănare...

TRISTAN
Deci, dizgraţii te aşteaptă !
Intră contesa Diana.

SCENA A XIII-A
Aceiaşi, Diana.
DIANA
Teodoro!

TRISTAN
(aparte)
Na, năpasta !

DIANA
Hai puţin !

TEODORO
(tare)
În graba mare !
(Aparte.)
Dacă află — salutare !
Trei zburăm din casa asta...

DIANA
O prietenă ce-n sine
N-are-ncredere prea mare
Vrea să scrie o scrisoare
Şi-a venit cu ea la mine.
Cum în inimi nu-mi cîntă
A iubirii dulce taină.
Vezi, te rog, dă tu o haină
Gîndurilor ce-o frămîntă.
Eu le-am aşternut în pripă
Într-o ciornă de scrisoare.
Ia citeşte-o !

TEODORO
Pot eu, oare,
Să revăd ce înfiripă
Mîna ta ? Ar fi-ngîmfare
Şi strădanie deşartă,

Că-n materie de artă
Nu am sorţi de egalare
Nici temeiuri să te-ndrept.

DIANA
Nu, citeşte-o tu mai bine...

TEODORO
Mă-nspăimînt văzînd că-n tine
N-ai încredere. Aştept
Arta scrisului s-o-nvăţ
Şi-s străin şi de iubire...

DIANA
N-ai iubit ?

TEODORO
Bogat din fire
În cusururi, nu m-agăţ
De femeie toată viaţa.
Sîntsfios şi mi-e ruşine...

DIANA
Eşti sfios, se vede bine:
Cînd o ştergi, ţi-acoperi faţa!

TEODORO
Eu?

DIANA
Doar ştie multă lume,
Chiar azi-noapte, majordomul...

TEODORO
Ştii, cu Fabio, ca omul,
Mă mai ţin şi eu de glume...

DIANA
Asta însă nu-i, fireşte,
Un păcat grozav, o schismă.

TEODORO
Poate careva, din pizmă...

DIANA
Vrun gelos... Dar, hai, citeşte !

TEODORO
(citeşte)
„E pizmă să iubeşti, iubind cînd vezi
Şi a fi geloasă pînă să iubeşti ,
E-o toană a iubirii omeneşti

Pecare cu putinţă nu o crezi.

Din gelozie, dragoste, purcezi ...
(Ţi-i ciudă, cînd frumoasă ştii că eşti
Şi nu ci şi-n iubire ce rivneşti,
Primindu-ţi cuvenitele dovezi)

Ne'ncrezătoare sînt din bun senin;
Geloasă neiubind, deşi n-aş vrea,
Că doar iubind iubită eşti puţin.

Un «da» şi-un «nu» se-nfruntă-n mintea mea ;
Tăcînd, m-aş vrea-nţeleasă pe deplin.
Priceapă-mă şi alţii, de-or putea

DIANA
Ce părere ai ?

TEODORO
Că dacă
Potrivită-i cu persoana,
E nespus de izbutită,
însă nu pricep un lucru :
Cum e, oare, cu putinţă
Ca iubirea s-o stîrnească
Gelozia, cînd se ştie
Că iubirea-i este mamă ?

DIANA
Uite, eu socot că doamna
Îl privea cu drag pe tînăr,
Fără jind ; dar că, văzîndu-l
Prins deodată-n mreji străine,
Gelozia a împins-o
Să-l iubească, să-l dorească...
Tu ce zici ?

TEODORO
Eu aş admite,
Însă gelozia asta
Are un motiv : iubirea.
Doar nu cauza provine
Din efect, ci dimpotrivă.

DIANA
Nu ştiu, Teodoro. Însă
Ea mi-a spus că pentru dînsul
A nutrit doar simpatie,
Dar îndrăgostit văzîndu-1,
I-au ieşit în calea cinstei
Mii de tîlhăreşti dorinţe,
Pustiindu-i fără milă

Sufletul de neprihană
Şi clintindu-i hotărîrea.

TEODORO
Ce scrisoare minunată !
N-ar fi chip să schimb o iotă...

DIANA
Hai, încearcă...

TEODORO
N-am curajul.

DIANA
Fă-o, ca să-mi faci plăcere.

TEODORO
Poate vrea Nălţimea-voastră
Nepriceperea să-mi vadă ?

DIANA
Te aştept. Dar vino iute.

TEODORO
Plec să-ncerc, ce-o fi să fie !
Iese.

SCENA A XIV-A
Diana, Tristan.
DIANA
Hei, Tristane...

TRISTAN
Într-un suflet
Vin să-ţi împlinesc porunca,
Ruşinat de-aşa pereche
De nădragi, cam ponosită.
Ce să fac ?... De la o vreme
M-a purtat cam mult stăpînul
Cum mă vezi. Şi nu se face !
Un lacheu se ţine fercheş,
Cînd se ştie că-i oglinda,
Flamura şi steaua lui.
Scara lui (cînd e călare),
Cum ne-a spus un om de spirit,
Căci spre el pe noi urci ochii.
Poate n-o mai fi în stare...

DIANA
Joacă ?

TRISTAN
Bine-ar fi să joace !
Cum, necum, nu duce lipsă
De parale, jucătorul,
în vechime, chiar şi regii
învăţau o meserie,
Ca, în caz de pribegie,
(Soarta, de, cam are toane !)
Cît de cît să se descurce.
Bine-i, zău, de cei ce jocul
Cărţilor îl ştiu de tineri !
Nobilă-ndeletnicire,
N-am ce zice ! Te hrăneşte
Fără mare osteneală,
Dacă ştii s-o mînui bine...
Vezi un ditamai zugravul
Tot sporindu-şi măiestria,
Ca leit să-ţi toarne chipul ;
Dar un altul, prost, pretinde
Că nici zece scuzi nu face.
Alta e cu jucătorul:
Cînd norocul îi surîde,
Nu încape vreo crîcnire...

DIANA
Deci, nu joacă.

TRISTAN
Din prudenţă

DIANA
E îndrăgostit, pesemne.

TRISTAN
El îndrăgostit ? Nici vorbă !
E un sloi, un sloi de gheaţă

DIANA
Cum se poate să nu aibă
Nici o dragoste cinstită
Un bărbat atît de chipeş,
Tînăr şi deştept, ca dînsul ?

TRISTAN
Eu îmi văd doar de ţesală
Şi ovăz, nu de răvaşe.
Ziua e aici, la slujbă,
Unde are mult de lucru.

DIANA
Noaptea însă n-o ia razna ?

TRISTAN
N-am habar de cînd cu şoldul...

DIANA
Zău? Dar ce-ai păţit, Tristane ?

TRISTAN
Ţi-aş putea şi eu răspunde
Ca nevestele sluţite
De arţagul geloziei :
„Am căzut pe scară, dragă!"

DIANA
Ai căzut ?...

TRISTAN
Ba ce cădere !
N-a scăpat măcar o treaptă
Neînscrisă pe spinare,
Cît îi ea de lungă, scara...

DIANA
Meritai să păţi, Tristane,
Şi mai rău. Doar tu-n făclie
Ai zvîrlit cu pălăria !

TRISTAN
(aparte)
Ptiu, drăcie ! Zău că ştie
Tărăşenia, contesa !

DIANA
Nu răspunzi ?

TRISTAN
Ba da, dar caut
Să-mi aduc mai bine-aminte.,.
Mda !... Porniseră să zboare
Nişte lilieci prin casă.
Eu m-am luat cu pălăria
După ei. Şi, zvîrrr ! deodată,
Nimerind în luminare,
Am călcat greşit pe-o treaptă
Şi-am pornit vîrtej pe scară...

DIANA
Iscusită ticluială ! Nu-i nimic.
Ne-o prinde bine...
într-o carte de poveţe
Tainice, se spune doar
Că, de vrei să smulgi mai lesne

Părul ăstor lilieci",
Bine e să-i ungi cu sînge.
Chiar aşa. Voi da poruncă
Să se scoată nişte sînge
De pe şoldu-ţi rupt — de umblă
Liliecii tăi cu şoalda...

TRISTAN
(aparte)
Vai, şi oasele mi-nmoaie
Liliecii, că-s o droaie !
Intră Fabio.

SCENA A XV-A
Aceiaşi. Fabio.
FABIO
A venit marchiz Ricardo.

DIANA
Pune-ţi scaunele-n grabă !
Intră marchizul Ricardo cu Celio. Fabio şi Tristan ies.

SCENA A XVI-A
Diana, Ricardo, Celio.
RICARDO
Cu grija ce iubirea-n piept mi-o pune,
Umplîndu-mi-1, spre ţel, de-o năzuire
Ce-n cale-mi orice piedici ar răpune,
Vrînd .să te-aidor, scăldat de-a ta privire,
Iar te implor, deşi-un rival mi-ar spune
Că mi-e-ndrăzneala vană irosire ;
Dar mai bogat de-ar fi-n nădejdi să fie,
Nutri-va nu iubire, ci trufie.
Contesa mea, atît eşti de frumoasă,
Că ochii-mi spun şi cît te simţi de bine.
Te văd de graţii plină, radioasă ;
Cum frumuseţea multe locuri ţine,
Chiar sănătăţii — ştiu : eşti sănătoasă ;
Răspunde frumuseţea pentru tine.
Te numeri printre cei cu tigve strimte,
De-ntrebi o prea-frumoasă cum se simte.
Ştiind că eşti, Diana, cum te-arată
Această strălucită frumuseţe,
Aş vrea, *senora,* dac-o să se poată,
Să-mi spui şi-nfăţişarea-mi de ce preţ e...

DIANA
Să vă ascult, *senor,* sînt încintată,
Şi faptul că vorbiţi de tinereţe

Numind-o frumuseţe, îmi probează
Un gust ales şi-o minte pururi trează.
Dar cum sînteţi... nu cred că sînt în stare
Stăpînă nefiindu-vă, s-o spun.

RICARDO
Dovezile-mi cinstite de-adorare
Să-mi împlineşti dorinţa te supun.
Văd rudele-ţi că toate-s doritoare
Să se-mplinească gîndul nostru bun.
Consimţămîntul tău îl cere-amorul,
Căci fără el nădejdile-şi iau zborul.
Cum sînt stăpîn pe-aceste mari întinderi
Ce mi le-a dat cu rangul moştenirea,
De-aş stăpîni şi alte necuprinderi
Pe unde-şi poartă Sudul dogorirea
Ori Aurora primele-i descinderi,
Comorile ce le ascunde firea,
Sau diamante mari, orientale,
Ce ne-au deschis pe mări o nouă cale[3]
Ori aurul turnat în giuvaeruri
Şi perlele — aceste minunate,
Sublime lacrimi plînse poate-n ceruri
Şi în genuni pe vremuri preschimbate
De abisale, neştiute geruri —
Eu ţi le-aş da cu drag chiar azi pe toate
Şi-aş colinda, să fiu de tine demn,
Pustietăţi de mări cu tălpi de lemn[4].

DIANA
Senor marchiz, desigur, sînt convinsă
De dragostea ce-mi porţi şi încîntată
Ca de-o fiinţă nobilă, distinsă,
Şi m-aş lăsa de gînduri mari furată.
Dar Federico, inimă aprinsă
De-acelaşi foc, s-ar mîngîia vreodată ?

RICARDO
Ce mult în intrigi contele mă-ntrece !
Dar eu mă-ncred în chibzuinţa-ţi rece.
Intră Teodoro.

SCENA XVII-A
Aceiaşi, Teodoro.
TEODORO

---

[3] Aluzie la drumul către India, pe atunci de curînd descoperit, pe la Capul Bunei Speranţe
[4]Perifrază pentru corabie.

V-am împlinit poruncile.

RICARDO
Senora,
Vă stingheresc ?...

DIANA
Trimit doar o scrisoare
La Roma.

RICARDO
Dar o vizită la ora
De scris scrisori e chiar plictisitoare,
Cînd o lungeşti...Cum tu eşti aurora
Nădejdii mele...

DIANA
Vă rămîn datoare !

RICARDO
Ei Celio, ce zici ? Plecăm ?

CELIO
Sînt gata. Amorul tău îşi va primi răsplata.
Ricardo şi Celio ies.

SCENA A XVIII-A
Diana, Teodoro.
DIANA
Ei, a mers ?

TEODORO
N-a prea mers strună,
însă ce puteam să fac ?
Am ţinut să-ţi fac pe plac.
Uite-o...

DIANA
Ia să văd cum sună !
(Citeşte.)

A te trezi pe cineva iubind
Doar cînd iubirea altcuiva l-îmbie,
Înseamnă a-l iubi din gelozie,
De n-ai simţit mai înainte jind.

Cînd vezi că mreji străine dragu-ţi prind,
Te dă de gol mocnita frenezie
Ca în obraji văpaia purpurie,
Pe buze taine-ascunse se aprind.

Mai mult nu spun, mai-muîtul să-l insult
Prin mai puţin ca el, nemeritîndu-1,
Şi pentru fericire n-am un cult.

Vorbesc doar despre ce-nţelege gîndul,
Iar ce nu merit nu-nţeleg s-ascult
Dînd de-nţeles că-l merit, asculţindu-1.

Ce scrisoare ! Bine sună...

TEODORO
Rîzi de mine ?

DIANA
Da' de unde !

TEODORO
Spune drept !

DIANA
Îţi voi răspunde
Că a ta e cea mai bună
Şi-o declar biruitoare.

TEODORO
Dar această preţuire
Nu-i un pas spre mazilire ?
Parc-a prins să. mă-nfioare.
Undeva, spre "ţara turcă,
Spus-a vodă unui sfetnic
Priceput, nespus de vrednic !
,,O scrisoare-mi dă de furcă
Şi, deşi trudind în lege,
Am cam scos-o eu la capăt.
De la tine vreau să capăt
Alta, ca să pot alege."
I-o făcu, şi vodă-n slavă
I-o urcă, de cum i-o duse.
Însă el acasă spuse
Alor săi :,,Nici o zăbavă !
Strîngeţi ce puteţi din toate
Şi-om porni în lumea largă,
Urmele să mi se şteargă!"
,,Tată dragă, cum se poate?"
Zise fiul cel mai mare.
,,Vodă a aflat că ştiu
Mai frumos ca el să scriu !..."
E... şi cazul meu, se pare...

DIANA

Teodoro, n-ai dreptate.
Doar a ta-i mai izbutită
Şi mai bine ticluită.
Toate-s bine-nfăţişate.
Mai frumos nu se putea...
Dacă gustul mă îndeamnă
Către pana ta, înseamnă
C-o nesocotesc pe-a mea ?
Şi-apoi sînt şi eu femeie
Şi greşelilor supusă,
— Cît de sus m-aş şti că-s pusă
Şi de multe n-am idee...
Mai-puţinul (spui aci)
Ar jigni acel „mai-mult"
Dar al dragostei tumult
Stăvilindu-1, ai greşi.
Lipsa cumpenii-n iubire —
Cînd iubeşte îndrăzneţul -—
Nu jigneşte ca dispreţul...

TEODORO
Tot aşa e şi în fire.
Phaeton[5] nesăbuitul
Năruitu-s-a-n coclaur
Cu rădvanul lui de aur ;
Iar Icar, sfidînd zenitul,
Cu aripile-i de ceară
Şi-ndrăznind prea mult să zboare
Spre a soarelui dogoare,
Osîndit a fost să piară.

DIANA
Dacă soarele femeie
Se brodea, nu astru prost,
Toate astea n-ar fi fost,
Căci femeia — n-ai idee —
Nu-i de stei !... Cu stăruinţă,
Chiar cînd e de rang înalt,
Dîrz porneşte la asalt
Şi-ai s-ajungi la biruinţă —
Fii convins că nu te-nşeli...
Iau scrisoarea ta ca-n pace
S-o citesc.

TEODORO
Nu, nu, n-o face,
Că e plină de greşeli.

---

[5] phaeton : erou mitologic grec, fiu al Soarelui şi al Climenei, care, căpătînd de la tatăl său învoirea să mîne carul soarelui o zi, era cît pe-aci să dea foc universului

DIANA
Nu le văd.
Ţi-aş spune-o verde...

TEODORO
Şi a t a ?

DIANA
S-o ții i la tine,
Sau s-o rupi...

TEODORO
Cum ?

DIANA
E mai bine.
Nu-i nimica de se pierde,
Cînd te-aştepţi să pierzi mai mult...
Diana iese.

SCENA A XIX-A
Teodoro, singur.
TEODORO
Nu credeam ca ea, domniţă
înţeleaptă şi de viţă,
Prinsă de acest tumult,
Dragostea să-şi dea pe faţă...
însă, judecind astfel,
S-ar putea să mă şi-nşel,
Cum se mai întîmplă-n viaţă.
Dar, deşi o ştiu de mult,
Rar mi-a spus atît de verde :
,,Nu-i nimica de se pierde,
Cînd te-aştepţi să pierzi mai mult."
Este clar... Şi, totuşi, ce e ?...
Doar contesa-i fire dreaptă,
Cumpănită şi-nţeleaptă...
Da, dar nu-i şi ea femeie?...
O curtează azi — buluc —
Conţi şi principi, crai de seamă...
Eu, pîrlitul... Zău, mi-e teamă
C-am să dau de vrun bucluc !
Vrea, ştiind (se vede treaba)
Că Marcela-mi este dragă,
în vreo cursă să m-atragă
Şi să rîdă... Dar degeaba...
Poate vrea să mă dezmierde.
(Nu e şagă niciodată
Cînd îţi spune-mbujorată

Că ,,mai mult se poate pierde" !)
Cum răsura ochi îşi face
Din petale, în livadă,
Plînsul zorilor să-l vadă,
Tot aşa şi ei îi place
Să se-ndrepte către mine
Gingaşă ca un boboc
Cu petalele de foc
Dornice de zări senine...
Tot ce văd şi-aud mă-ndrumă
Să socot că-i — nebunie ! —
Prea puţin, aşa să fie,
Sau *prea mult,* să fie glumă...
Biete gînduri căscăune,
Năzuiţi după nobleţe
Care e şi frumuseţe
Şi aleasă-nţelepciune...
Dar în van îmi deapăn predici
Ca să fug de-acest vîrtej...
Intră Marcela.

SCENA A XX-A
Teodoro, Marcela.
MARCELA
Vii o clipă ?

TEODORO
Bun prilej
Ca să-nlătur mii de piedici.
Pentru tine, fată dragă,
Nici de moarte nu mă sperii !

MARCELA*(greşeală tipar)*
Eu, de dragul revederii,
Mi-aş jertfi şi viaţa-ntreagă.
Noaptea-s pasăre pribeagă
Dornică să-l vadă-n zare
Pe Apolo, sfîntul Soare,
Cînd, vrăjită, vine ora
Să-l trezească Aurora
Şi îmi zic : ,,Şi el răsare !"
Lucruri ce nu-ţi trec prin gînd
Se-ntîmplară ! Sînt năucă...
N-a vrut doamna să se ducă
La culcare pînă cînd
Nu le-a iscodit pe rînd.
Fetele, bătu-le-ar sfîntul,
Şi-au călcat pe loc cuvîntul :
Tot i-au spus din fir în păr.
Ce prietene-n răspăr !
Nu le-ar mai răbda pămîntul !

Ciudă şi făţărnicie !
Cum Diana-i zîna lunii,
Pururi stinghereşte junii,
Cînd iubirea îi îmbie.
Chiar secretul nostru-l ştie.
Însă eu i-am spus că vrei
De nevastă să mă iei
Şi-ai să vezi ce ne adastă...
(Prinde bine şi-o năpastă !)
Te-am slăvit în ochii ei
Ca pe-un tînăr foarte fin
Şi cu duh şi cu idei...
Şi, în bunătatea ei,
S-a înduioşat puţin.
Cînd i-am spus ce tare ţin
Să ne luăm, nespus de iute
Mi-a promis să ne ajute
Să ne cununăm curînd,
Bănuind ce ai de gînd
După cele petrecute.
Auzind-o de departe
Ce năprasnică ne cheamă,
Îmi era grozav de teamă
— La-nceput — că ne despart
Şi pedepse le împarte,
Furioasă, tuturora.
Dar slăvită fie ora
Cînd mi-a dat norocul ghes
La stăpîn de neam ales
Şi cu duh, cum e *senara!*

TEODORO
Şi-a promis să ne cunune ?...

MARCELA
Te mai miri c-atît de iute
Ruda ţine să-şi ajute ?

TEODORO
(aparte)
Doamne, vai, ce-amărăciune !
Cum credeam c-o să-i căşune
Focul dragostei divine
Pentru-un sărăntoc ca mine ?
Pajura cu zbor semeţ
Nu-şi alege din coteţ
Prada ce i se cuvine !

MARCELA
Ce tot bombăneşti în tine ?

TEODORO

La contesă cînd m-am dus
Au de ce nu mi-o fi spus
Că aflase tot de mine ?...
Asta nu-mi miroase-a bine...

MARCELA
De, femeie chibzuită !
Altfel ar fi fost silită
Vreo pedeapsă să ne dea,
Pentru că, uitînd de ea,
Ne-am văzut... Mai nimerită
Ca pedeapsa-i căsnicia
Pentru cei ce se iubesc
Şi în taină se-ntîlnesc,
Cam uitîndu-şi datoria.

TEODORO
Este drept că-i doctoria
Cea mai bună...

MARCELA
Şi-o primeşti ?...

TEODORO
Ai motiv să te-ndoieşti ?

MARCELA
Dă-mi dovada ! O aştept...

TEODORO
Asta e : te strîng la piept.
Eşti a mea ! Te mulţumeşti ?
Intră contesa.

SCENA A XXI-A
Aceiaşi, Diana.
DIANA
Aşadar, vă pocăirăţi
Şi-s nespus de mulţumită,
Că-i plăcut să-ţi vezi dojana
Răsplătită de căinţă.
Nu vă sinchisiţi de mine...

TEODORO
Doamnă, îi spuneam Marcelei
De năzbîtia de-azi-noapte
Că-s mâhnit şi-mi este teamă
C-ar putea Nălţimea-voastră,
În mînia ei firească,

Să-şi închipuie atîtea
De curata-mi năzuinţă
De-a-njgheba cămin cu dînsa.
Capăt vream să-mi pun vieţii,
însă cînd mi-a spus şi vestea
Că, în marea-ţi îndurare,
Ne doreşti căsătoria —
Fericit, am strîns-o-n braţe.
Vezi, nu caut prin tertipuri
Să mă scot basma curată.
Mai degrabă adevărul
Cucereşte îndurarea
Unei nobile fiinţe...

DIANA
Ştii că meriţi, Teodoro,
O pedeapsă exemplară.
Ţi-ai uitat uşor respectul
Datorat acestei case ;
Şi iertarea mea de-azi-noapte
Vă îngroaşă iar obrazul.
Dragostea neruşinată
N-are drept la-ngăduinţă
Şi pedeapsa-şi va primi-o.
Uite, pîn' la cununie,
Nu e rău să stea Marcela
Ferecată-ntr-o odaie.
Nu îngădui să vă vadă
Celelalte împreună,
Să le vină — zor-nevoie —
Chef pe urme să vă calce !
(Strigă.)
Doroteea !... Doroteea !...
Intră Doroteea.

SCENA *A* XXII-A
Aceiaşi, Doroteea.
DOROTEEA
Doamnă !

DIANA
Cheia asta ia-o
Şi-n odaia mea
Încuie-o Pe Marcela.
Nu-i pedeapsă,
Însă zilele acestea
Va avea ceva de lucru...

DOROTEEA
(aparte, Marcelei)

Dragă, ce înseamnă asta ?...

MARCELA
Ce să-nsemne ? Silnicia
Tiraniei nendurate
Şi ursita mea ! Mă-nchide
Pentru scumpu-mi Teodoro...

DOROTEEA
Nu te teme de-nchisoare.
Pentru uşa geloziei,
Dragostea, de cînd e lumea,
Are chei neîntrecute !
Doroteea şi Marcela ies.

SCENA A XXIII-A
Teodoro, Diana.
DIANA
Va să zică, Teodoro,
Vrei să te însori ?

TEODORO
N-aş vrea
Cu ceva să-ţi ies din voie...
Crede-mă că supărarea-mi
Nu-i aşa cum ţi se spune.
Ştii că. pizma-i zugrăvită
Ca o viperă... Şi-Ovidiu[6]
De-ar fi cunoscut-o bine,
Nu-i mai hărăzea sălaşul
Prin coclauri şi pustiuri,
Ci sub coperişul ăsta
Bîntuit de lighioană...

DIANA
Prin urmare, pe Marcela
N-o iubeşti ?...

TEODORO
Pot foarte bine
Să trăiesc şi fără dînsa...

DIANA
Unii spun c-ai fi în stare
Pentru ea să-ţi pierzi şi capul...

TEODORO
Pierderea n-ar fi prea mare !...

---

[6] *Ovidiu :* Publius Ovidiu Naso, celebrul poet latin (43 i.e.n e.n.)

Nu zic — merită din parte-mi,
Poate, astfel de atenţii ;
însă n-a avut prea multe...

DIANA
N-ai vrăjit-o tu cu-atîtea
Vorbe dulci ce pot să-nşele
Şi pe una mult mai tare ?...

TEODORO
Vorbele n-au preţ prea mare.

DIANA
Ce-i spuneai ?Zău, vreau să aflu
Cum îşi deapănă bărbaţii
Faţă de femei amorul.

TEODORO
Păi, ca toţi acei ce-mbracă
În minciuni amăgitoare
Adevărul sau năluca
Flăcărilor presupuse...

DIANA
Bine, dar cu ce cuvinte ?

TEODORO
Vai, mă pui la grea-ncercare...
„Ochii tăi (i-am spus, de pildă)
Sînt lumina ce te-ajută
Ca să-i poţi vedea pe-ai mei ;
Iar coralul şi şiragul
Perlelor cereştii guri..."

DIANA
Cum cereşti ?...

TEODORO
Ce vrei, *senora ?*
Doar acesta-i alfabetul
înfocatelor iubiri...

DIANA
Zău, prost gust ai, Teodoro !
Dar n-ai teamă, nu-ţi vei pierde
Trecerea pe lîngă mine.
Ştiu prea-bine că Marcela
E mai plină de cusururi
Ca de nuri, de-o vezi de-aproape.
Şi-apoi nu-i nici prea curată
Şi-mi tot dă mereu de furcă.
N-am de gînd, ferească sfîntul,

Să vă stric prieteşugul,
C-aş avea să-nşir destule.
Bună, rea — cum e — iubeşte-o
Şi însoară-te cu dînsa...
însă cum te crezi maestru
în urzelile iubirii,
Rogu-te, dă-mi o povaţă.
Poate să-şi mai afle tihna
Nobila îndrăgostită
De un om de altă teapă ?
Inima de şi-o ascultă,
Rangu-şi face de ocară,
Iar de-şi pune frîu iubirii,
Ar muri de gelozie,
El fiind — deşi amabil —
Plin de temeri, neştiind-o
Cîtă dragoste îi poartă...

TEODORO
Ce povaţă pot, *senora*,
Eu să-ţi dau, cînd n-am idee
De iubire ?

DIANA
Dar pîrjolul
Dragostei pentru Marcela ?
Dar cuvintele mieroase ?...
De-ar avea şi uşa limbă
Cum ai tu, ar spune multe...

TEODORO
Uşa ?... Ce-ar putea să spună ?

DIANA
Uite, te-ai făcut ca para...
În zadar mai negi cu vorba :
Chipul tău mărturiseşte !

TEODORO
Dacă ea ţi-a spus, e-o proastă !
Doar i-am prins oleacă mina
Într-a mea — o clipă numai —
Şi-ndărăt pe loc i-am dat-o.
Nu pricep de ce s-ar plînge...

DIANA
Ştii, mai sînt şi mîini pe lume
Ce s-ar vrea ca o icoană
Sărutate fără preget...

TEODORO
Fata asta-i o neroadă !...

Da, e drept că îndrăznisem
Cu zăpezi şi crini, o dată,
Focul gurii să-mi astîmpăr,
Dar cu multă sfiiciune.

DIANA
,,Cu zăpezi şi crini" ?... E straşnic
Bine c-am aflat balsamul
Care potoleşte focul...
Ce mă sfătuieşti ?

TEODORO
Desigur,
Dacă nobila iubeşte
Un bărbat umil ce rangul
I-ar ştirbi şi-ar înjosi-o,
Printr-un şiretlic să-ncerce
Arşiţa cu el să-şi stingă,
Rămînîndu-i neştiută.

DIANA
Totuşi, riscă pîn' la urmă
Şiretlicul să se afle.
Nu-i mai bine să-l omoare ?...

TEODORO
Zice-se că Marc-Aureliu[7]
I-ar fi dat soţiei sale —
Zvăpăiata Faustina —
Sînge de gladiator,
Doar i-o potoli pîrjolul...
Dar aceste leacuri crude
Pentru-acei pagini sînt bune...

DIANA
Bine zici: azi nu mai afli
Torcuaţi[8], Vergili, Lucreţii,
Iar pe-atunci erau pe lume
Doar Popei[9] şi Mesaline.
Scrie-mi tu-n privinţa asta
Vreo povaţă chibzuită.
Eu mă duc. Rămîi cu bine !
(Se face că se împiedică şi cade.)
Vai, căzui !...
Ce-mi stai ca prostul?

---

[7] Marc-Aureliu : Marcus Aurelius, celebru împărat roman (care a domnit între 161 şi 180), a cărui soţie, Faustina (125—175) şi-a însoţit bărbatul în mai toate campaniile militare şi a primit din partea soldaţilor porecla de Mama taberelor.
[8] Torcuaţi : Aluzie la celebrul poet italian Torquato Tasso
Pubius Vergilius Maro (70—19 î.e.n.) unul dintre cei mai mari poeţi latini.
Lucreţia, matroană romană vestită pentru orgoliul şi virtutea ei, care s-a sinucis în anul 510 î.e.n., pentru că fusese insultată de fiul împăratului Tarquinius Superbul.
[9] Popeia : Popeea, desfrînata soţie a lui Nero, ucisă de acesta în anul 65. Mesalina, soţia împăratului Claudius, celebră pentru viaţa desfrîntă pe care a dus-o. A murit în anul 48

Vino iute şi dă-mi mîna !

TEODORO
Aş veni, dar eticheta
Nu-mi îngăduie, *senora*...

DIANA
Grosolană politeţe
Să mi-o dai înfăşurată în pulpană !...

TEODORO
Dar Otavio,
Cînd te duci cu el la slujbă
Nu ţi-o dă la fel?

DIANA
Aceea
E o mînă *necerută.*
Şi-a-mplinit, de cînd e mînă,
Şaptezeci de ierni şi-ncepe
Tot mai mult să se-nfăşoare
În linţoliul rece-al morţii.
Ce scrînteli ! Să-l laşi s-aştepte
Pînă-ţi schimbi îmbrăcămintea !
Parcă ţi-ai lăsa amicul
În primejdie de moarte
Şi-ai pleca să-ţi pui armura ;
Iar cînd vii îl afli ţeapăn...
Este drept că multe snoabe
Văd în asta curtenie,
Dar eu cred că n-are noimă...

TEODORO
Bunătatea ta mă mişcă.

DIANA
Scutier cînd vei ajunge,
Ai s-o-ntinzi înfăşurată ;
Dar, ca secretar, păstrează
A *căderii* mele taină,
Dacă ţii la *ridicare !*
Diana iese.

SCENA A XXIV-A
Teodoro, singur.
TEODORO
Pot vorbele să-i cred adevărate,
Cînd ştiu că tot femeie e şi ea ?
Îmbujorarea teama-i potolea,
Cînd mîinile i-am prins, înfiorate.

Răspîntie-s de cărărui certate !
Dar cînd prin ea-mi surîde steaua mea,
Las spaima în această clipă grea,
Curajului să-i dea întîietate.

N-aş săvîrşi o mare nedreptate,
Cînd buna mea Marcela vină n-are ?
Sărmanele femei nevinovate !...

Dar cîte nu o şterg cu nepăsare,
Lăsîndu-ne cu buzele umflate ?...
Nu merită nici ele îndurare !...

Sfîrşitul actului întîi,

ACTUL AL DOILEA

O stradă.
SCENA I
Contele Fedeiico, Leonido.
FEDERICO
A intrat tai cea ? Ori...

LEONIDO
Da, cum zorii dimineţii
Intră cu fiorul vieţii
Într-un crîng smălţat de flori
Nu te teme de zăbavă.
Capelanu-i ca o cujbă,
Dar destul de scurt la slujbă,
Că-i un popă de ispravă...

FEDERICO
De-aş putea vorbi cu ea !...

LEONIDO
Ca un văr al ei ce eşti,
Poţi, fireşte, s-o-nsoţeşti.

FEDERICO
Gîndul le-a o şti a mea
Pune-n cumpănă-niudirea.
Mai-nainte, Doamne sfinte,
Nu-mi era aşa aminte,
Nu mă prăpădeam cu firea,
,,Lasă-ncolo şovăiala,
Doar e-o vizită-ntre veri !" —
îmi tot spun. Dar cînd o ceri,
Vezi, se schimbă socoteala.
Te-o plăcea ?... Nu te-o plăcea ?...
Tot mai rar cutezi s-o vezi.
Fugi de lume, vrei dovezi
Şi de-abia vorbeşti cu ea...
Uite-aşa păţirăm, zău,
Eu şi vară-mea, contesa.
Şi atît se-ncurcă piesa,
C-am ajuns să-mi pară rău
Şi să intru la idei,
C-o iubesc ca un nebun...

Un salon în casa contesei.
SCENA A II-A
Contele Federico, Leonido. Intră marchizul Ricardo şi Celio şi rămîn ceva mai departe de ceilalţi doi.

CELIO
A ieşit pe jos, îţi spun,
Cu însoţitorii ei !

RICARDO
Ştii că-n piele nu-şi încape
De atîţia nuri şi-acum
Onorează-ntregul drum,
Spre biserica de-aproape.

CELIO
Cum belşugul sfintei rodii
Care-mbracă zorii-n aur
Aureşte albul taur,
La păşune, printre zodii,
(Căci aşa mumesc poeţii
Soarele ce suie-n slăvi
Peste crînguri şi dumbrăvi,
Dînd un farmec nou vieţii),
Tot aşa contesa noastră
De Belflor trecea în zori
Ca unsoare printre sori,
Să-nsenine zarea-albastră...

RICARDO

Focul meu pentru Diana
Pictor te-a făcut, s-arăţi —
Vrăfuind singurătăţi —
Cum păşeşte, diafana,
Printre curtezanii ei
Cu obrajii săi de rodii
Ca un soare printre zodii,
Căci e-un Soare, vrei-nu vrei.
Federico-aşteaptă-acolo
Un surîs al ei, de aur...

CELIO
Care dintre voi e taur
Al acestui nou Apolo ?

RICARDO
Mi-i nainte cu o treaptă,
Dar de nume să se teamă :
Cum în zodii Leu mă cheamă,
Partea leului m-aşteaptă !

FEDERICO
Nu-i Ricardo ?...

LEONIDO
Vezi prea-bine !

FEDERICO
O minune ar fi fost
Să lipsească el din post !...

LEONIDO
Uită-te ce ţanţoş vine !

FEDERICO
Rîzi... E drept, nu te priveşte
Dar, de-ai fi gelos, ai şti...

LEONIDO
Eşti cumva ?

FEDERICO
De ce n-aş fi ?

LEONIDO
N-are rost. Nu vă iubeşte
Pe nici unul...

FEDERICO
Nu-i exclus
S-o vedem îndrăgostită...

LEONIDO
E atît de-nchipuită,
Că pe toţi vă ia de sus !

FEDERICO
Frumuseţea e semeaţă...

LEONIDO
Dar purtarea ei. nu-mi place...

CELIO
Vine !

RICARDO
Noaptea-mi zi se face

CELIO
îi vorbeşti ?

RICARDO
Ah, *el* mă-ngheaţă !
Intră Otavio, Fabio, Teodoro, contesa şi, in urmă, Marcela, Doroteea, Anarda, îmbrăcate în mantii.

SCENA A III-A
Federico, Leonido, Ricardo, Celio, Otavio, Fabio, Teodoro, Diana, Marcela, Doroteea, Anarda.
FEDERICO
Vă aşteptam ca să vă pot vedea...

DIANA
Mă bucură-ntîlnirea, *senor* conte !

RICARDO
Iar eu, *senora,* chiar acum sînt gata
Să vă-nsoţesc, ca să vă pot sluji !

DIANA
Cui datorez atîta fericire,
Senor marchiz ?

RICARDO
O datoraţi, fireşte,
Iubirii mele...

FEDERICO
Văd cum mă primeşte
Şi înţeleg acum întorsătura..,

LEONIDO

Nu-ţi pierde firea : dă-i şi tu cu gura !

FEDERICO
Cînd ştii că nu te-ascultă cu plăcere,
Te zăvorăşti mai bine în tăcere...
(ies prin partea opusă, însoţind-o pe contesă ,
rămîne doar Teodoro.)

SCENA A IV-A

TEODORO
(singur)
Destrămat în vînt ca norul,
Gînd al meu îmbietor,
Rîd văzîndu-te în zbor
Şi te rog cu binişorul :
,,Stai o clipă, curmă-ţi zborul !"
Te opresc şi te provoc.
Rişti destul, intrînd în joc
Cu smintita-mi încercare...
Dar, deşi răsplata-i mare,
îndrăzneala-i mică foc.
Dacă tu-mi răspunzi că poate
E nesăbuit ce sper,
Eu să-mi spui acum, îţi cer,
Planurile tale toate.
Dragă ţi-e stăpîna, poate ?
Spui că ceasu-i potrivit,
De-i aievea ce-ai zărit ;
Dar, furat de-a ta văpaie
Gînd al meu, clădeşti pe paie
Turn din diamant zidit.
Dacă n-osă iasă bine
Pasul către care ţii
Cu tărie să mă-mbii
Vina voi avea cu cine
S-o împart, cum se cuvine...
Cînd din suflet te ridic,
Mă-nspăimînt de-aşa voinic !
Doar iubirea mea-i de vină
Că, nălţîndu-te-n lumină,
Eu$_r$ de jos, îţi par pitic...
Vezi, cînd apără jignitul
Pe acel ce l-a jignit,
E prilejul nimerit
Să-şi îndure zăpăcitul
Pacostea, ca osînditul.
Totuşi, ce mai calea-valea,
Să-ndrăznim, curmînd cu jalea

De-om pieri, avem o scuză :
Ne-am slujit de-o călăuză
Care nu cunoaşte calea !
Haide, gîndule, te-ndreaptă
Către ţel, precum îţi spun,
Cu nadejde-n ceasul bun,
Chiar de-ai şti că te aşteaptă
Moartea pe suprema treaptă !
Biruieşti, nu biruieşti,
N-ai temei să şovăieşti.
Voi avea, se pare, parte
De-o aşa frumoasă moarte,
C-ai putea chiar s-o rîvneşti !
Se întoarce Tristan.

SCENA A V-A
Teodoro, Tristan.
TRISTAN
Dacă în noianu-acela
De jelanii, buclucaş,
Are loc şi un răvaş
De la scumpa ta Marcela
Ce se mîngîie-ncuiată
în odaie, ştii de cine,
Doar cu dorul după tine,
Ţi l-aş da şi fără plată.
Ca la curte : cît ai rost
Şi mai toate-ţi merg din plin,
Vizitele lanţ se ţin. însă cum îţi merge prost,
Zău că ţi-i mai mare dragul :
Dintre cîţi veneau, grămadă,
Dornici mutra să ţi-o vadă,
Unul nu-ţi mai calcă pragul,
Ca şi tine, pragul sacru...
N-ai cumva puţin oţet
Să spălăm acest bilet ? [10]

TEODORO
Nu eşti tu destul de acru
Pentr-un petic de hîrtie ?
Uite c-ai făcut-o boţ...
(Citeşte.)
,.Preaiubitului meu soţ..."
Soţ ?! Curată nerozie !

TRISTAN
Zău, curată !...

TEODORO

---

[10] Pe vremea aceea oţetul era folosit ca dezinfectant împotriva ciumei.

Steaua mea
Înălţindu-mă nespus,
M-aş putea uita, de sus,
La un fluturaş ca ea ?

TRISTAN
Ia-1, nu-i căuta chichiţe,
Chiar de eşti aşa divin.
Vinul bun rămîne vin
Şi-ntr-un roi de musculiţe !
Pajură odinioară
Fost-a bietul fluturaş,
Cum îi spui Marcelei...

TEODORO
A ş !
Gîndul meu ce astăzi zboară
Spre zenit, uitînd pămîntul,
încă nu se dumireşte
Că, din slăvi, o mai zăreşte.

TRISTAN
Straşnic mînuieşti cuvîntul
în imagini ne'ntrecute...
Dar de ăsta nu te-ocupi ?

TEODORO
Cum să nu !

TRISTAN
De ce îl rupi ?

TEODORO
Păi aşa răspund mai iute !

TRISTAN
Crud mai eşti!Te-ai dat de gol...

TEODORO
Zău, Tristane, nu te teme
M-am schimbat de la o vreme.

TRISTAN
Pentru-al dragostei pir joi,
Ca spiţerii sînteţi voi,
Amorezii : curg bilete
De la voi, cum curg reţete
De la ei — curat şuvoi !
Recipit[11] sfîşietoare

---

[11] *Recipit :* reţetă. În limba latină în original.

Gelozii şi cinci pilule
De dispreţ îmi par destule,
Chiar în cazuri de lingoare.
Recipit un plasturaş
De absenţă te va face
Să hălăduieşti în pace
Cît îţi place, la oraş.
Recipit căsătorie :
Musai e să iei sirop,
Şi, scăpînd aşa de hop,
Un clistir o să te ţie.
Recipit pe malul gropii
O fiertură de-anghinare
Cu o doză de răbdare.
Dacă nu, dai ortul popii !
Recipit, «dintr-o dugheană
Rochii şi cercei *sacabis,*
Iar cu hapuri *confortabis*
Punga, nu prea dolofană.
Şi cam astfel tratamentul
Se lungeşte pîn' la anul.
Cînd s-achită cu toptanul,
Mort sau viu de-i pacientul,
Se distruge frumuşel
Tot mormanul de reţete,
Ca biletul bietei fete,
Neştiind ce scrie-n el !

TEODORO
Bînd, mă tem să nu fi pus
Pe-o măsea mai mult! Prea stărui...

TRISTAN
Eu mă tem să nu te nărui,
Vrînd s-ajungi atît de sus...

TEODORO
Orice om, pe cinstea mea,
Are un noroc în viaţă.
Dar, nedînd de el, prin ceaţă,
Parcă nici nu l-ar avea...
Ori mă nărui de pe creste
Ori ajung — de mă însor —
Mare conte de Belflor.
Altă cale nu mai este...

TRISTAN
Cezar cel semeţ un pic,
Bravul cap de oşti roman,
îşi spunea, drept talisman :
,,Ori sînt Cezar, ori nimic!"
Mai tîrziu, un inamic

A propus o formă nouă :
,,Fost-ai, Cezar, amîndouă :
Mare Cezar şi nimic !"

TEODORO
Poate... Dar îmi văd de cale,
Facă soarta ce-o să-i placă...
(intră Marcela şi Doroteea.)

SCENA A VI-A
Marcela şi Doroteea, neobservînd prezenţa lui Teodoro şi a lui Tristan.
DOROTEEA
Oh, Marcela dragă, dacă
De necazurile tale
E vreuna-n casa asta
Mai mişcată — aia-s eu !

MARCELA
Uite, cît îmi e de greu
Prinde bine şi năpasta,
Că mi-a dat, de astă dată,
Un prilej de bucurie :
Să legăm prietenie.
Îţi rămîn îndatorată !
Vezi, Anarda crede, soro,
Că n-aş şti de ce s-a dus
La contesă şi i-a spus
Taina mea cu Teodoro.
Ea cu Fabio nu-s, vai,
Cum arată, doar amici...

DOROTEEA
Teodoro e aici!

MARCELA
Scumpul meu !

TEODORO
Marcela, stai!

MARCELA
Ce să stau ? N-o fi prăpăd.
Tot ştiu toţi ce mult îmi placi..

TEODORO
Vezi ce spui şi vezi ce faci !
Toate-aud aici şi văd.
E-o făptură care-ascultă
După fiece covor.
Asta-nseamnă chipul lor.
Ce atîta vorbă multă ?

Dac-un mut văzînd — încai —
Cum pe tatăl lui, un rege
Îl omoară, strigă-n lege —
Şi portretele au grai.

MARCELA
Ţi-am trimis un bileţel.
Spune-mi, l-ai citit, iubite ?

TEODORO
Nu. L-am rupt pe necitite
Şi iubirea mea cu el.

MARCELA
Prin urmare, dragostea
Asta-nseamnă pentru tine ?...

TEODORO
Da, Marcela, e mai bine,
Cînd te paşte pacostea.
Nici să nu vorbim de asta.
Pune capăt deznădejdii.
N-are rost. Cu-aşa primejdii,
Ne-o lovi, cumva, năpasta.

MARCELA
Ce tot spui ?...

TEODORO
Că sînt dispus
Să renunţ de-acum la nazuri,
Ca s-o cruţ de noi necazuri
Pe contesă...

MARCELA
Oh, mi-am spus
Singură ce mă aşteaptă!...

TEODORO
Dragostea-i ca umbra-n cetini...
Dar rămînem buni prieteni,
Dacă eşti şi tu-nţeleaptă...

DOROTEEA
Nu ştiu, zău, ce să mai zic !
Tu Marcelei spui aşa ?...

TEODORO
Da. îmi place liniştea
Şi-nţelegi, n-aş vrea să stric
Chibzuita rînduială
Din această casă-n care...

MARCELA
Dă-mi şi mie ascultare !

TEODORO
Ah, cumplită plictiseală !
Pleacă.

MARCELA
Oh, Tristan, Tristan !...

TRISTAN
Ce vrei ?

MARCELA
Ce înseamnă asta, oare ?

TRISTAN
Ce să-nsemne ? O schimbare :
Le imită pe femei!

MARCELA
Ce femei ?

TRISTAN
Femei de zahăr...

MARCELA
Spune-i...

TRISTAN
Nu ascult nimic.
Sînt pecetea unui plic,
Mîna dreaptă-a unui mahăr,
Cîntec fistichiu de graur,
Mantie de călător,
Pasul unui dansator,
Zi nestamnică de faur,
Fagurele unei mieri,
Straiţa unei ştafete,
Coada unei mari comete
Ori furtuna unei veri,
Şi mai sînt, de nu mă-nşel,
Unghia acestui deget
Şi, tăindu-mă, nu preget
Să mai spun că sînt cu el.
Iese.

SCENA A VII-A
Marcela, Doroteea.

MARCELA
L-auzişi, împieliţatul ? Ei, ce zici ?...

DOROTEEA
Păi, ce să zic ? Nu cutez să zic nimic !

MARCELA
Eu cutez!

DOROTEEA
Marcela, sfatul
Cu covorul plin de pliscuri
Şi urechi nu te îmbie ?...

MARCELA
Dragostea, la gelozie,
Uită pînă şi de riscuri.
Ştim, contesa-n felul ei
Cît de mîndră-i şi severă.
Teodoro, totuşi, speră.
Are, el, vreun temei,
Nu-n zadar o tot adastă !

DOROTEEA
Te orbeşte gelozia !

MARCELA
I-oi plăti, eu, datoria,
Să nu creadă că-s o proastă...
Intră Fabio.

SCENA A VIII-A
Aceleaşi, Fabio
FABIO
Voie bună tuturora !
Secretarul nu-i pe-aice ?

MARCELA
Rîzi de mine, cum s-ar zice ?..

FABIO
Zău, îl caută *senora !*

MARCELA
De-i aşa sau nu-i aşa,
Mi-i totuna. Spune-i, soro,
Ce-i spuneam lui Teodoro,
Că-i un bădăran sadea,
Cum îl ştie-o lume-ntreagă...

FABIO
Asta spune-o cui te crede !

Vrei să mă prosteşti, se vede.
Las', că ştiu eu ce vă leagă...
Vreţi să ne păreţi cuminţi.
Şiretlicuri de dibaci...

MARCELA
Eu cu el ? Dar ştii că-mi placi ?

FABIO
Bine-ar fi. Dar mi-e că minţi!

MARCELA
Mi-am plecat, ce-i drept, urechea
Să-l ascult. Dar, vorba ceea,
L-am lăsat, că nu-s femeia
Să mă-ncurc c-un terchea-berchea.
Astăzi îl iubesc pe-acela
— Că-i cinstit şi-ntreg ştiu bine
Care seamănă cu tine...

FABIO
Cum, cu mine spui, Marcela ?

MARCELA
Da, cu tine. Ce nu semeni
Nici cu tine însuţi, oare ?

FABIO
Cum, cu mine ? Ţi se pare...

MARCELA
Aş ! Leiţi ca nişte gemeni!
Nu mă crezi şi-mi pare rău.
Vorbele-mi de-or fi deşarte,
Deie Domnul să am parte
Numai de dispreţul tău,
Că-i pedeapsa cea mai mare,
Cînd iubeşti şi nu-ţi răspunde...

FABIO
Dar iubirea ta ascunde
O capcană, mi se pare...

MARCELA
Cînd Marcela, părăsită,
Cu iubirea ei te-mbie,
Tot mai stai pe gînduri ?...

FABIO
Fie,
Chiar aşa, de el stîrnită.

MARCELA
Teodora, un mişel,
Vrînd mereu mai sus s-ajungă.
Fără milă mă alungă.

FABIO
Uite, plec să dau de el.
Oamenii sînt buni şi răi...
Teodoro-i cu ponosul,
Fabio doar cu folosul.
Dragoste cu năbădăi!
Ce e drept, îmi vine greu
S-o... preiau aşa. în fine...
Sînt al tău, la rău şi bine !
Iese.

SCENA A IX-A
Marcela, Doroteea.
DOROTEEA
Ce-ai făcut ?

MARCELA
Nu ştiu nici eu !
Dar pe Fabio, Anarda
L-o iubi cumva ?... Ce crezi ?

DOROTEEA
Cum te văd şi cum mă vezi !

MARCELA
Mă răzbun pe toată hoarda !
Intră contesa şi Anarda.

SCENA A X-A
Aceleaşi, Diana, Anarda.
DIANA
Cînd nu-i tont, vezi că-i viclean
Unul nu-i mai de scofală.
Și mai faci și tu morală

ANARDA
Da, m-ai lămurit buştean.
Mie nu-mi venea ideea,
Dar credeam şi eu, tembela...
Uite-o colo pe Marcela
La taifas cu Doroteea !

DIANA
Mi-i şi silă s-o mai văd.
Hei, Marcela, ieşi afară !

MARCELA
(către Doroteea)
Vezi, aşa e: foc şi pară.
Hai s-o ştergem, că-i prăpăd!
Marcela şi Doroteea ies.

SCENA A XI-A
Mana, Anarda.
ANARDA
Pot să-ţi spun ceva ?

DIANA
Fireşte.

ANARDA
Ăştia doi ce doar plecară,
Daţi mai mult pe uşă-afară,
Te iubesc — ştii cum ? — orbeşte
Peţitorii toată ziua
Lanţ se ţin şi nu-s betegi...
Tot alegi să nu culegi!...

DIANA
Iar ai început cu piua ?

ANARDA
Ce atîta feciorie ? !
Pe Lucreţia o-ntreci!
N-ai să stai aşa în veci.
Nu e unul să te-mbie ?
Ia gîndeşte-te oleacă.
Pe Ricardo, chipeş cum e
Şi-nstărit, şi om de lume,
Nu e altul să-l întreacă.
Federico, vărul tău,
E de-asemeni, om cu rost...

DIANA
Unu-i şui şi altul prost
Şi, îmi pare tare rău,
Tu mai şuie şi mai proastă
Decît ei ! Deci, nu-i iubesc,
Că iubesc şi nu-ndrăznesc
Să mai sper...

ANARDA

Curat năpastă !
Tu iubeşti ?

DIANA
Eu nu sînt, oare,
Tot femeie, ca şi voi ?

ANARDA
Da de unde : eşti un sloi!
Soarele, cît e de mare,
Tot pripind, nu te-ar clinti...

DIANA
Hei, Anarda, gheaţa toată
Mi-a schimbat-o-acum în zloată
Un calic...

ANARDA
Vai, cine-o fi ?

DIANA
N-aş putea să-ţi spun anume
Cine e ; dar nu-i de mine
Şi mi-ar face de ruşine
Rangul meu cu fală-n lume.

ANARDA
N-are rost să baţi mătănii:
Doar e om, nu e balaur.
Pasife iubea un taur[12]
Altele, alte dihănii.
Dacă nu-i un cască-gură,
Şi-l iubeşti, nu-i o-njosire.

DIANA
Eu, cînd vreau, de la iubire
Pot să trec direct la ură !

ANARDA
Crezi că poţi ?

DIANA
Se va vedea.
Căci, de vreme ce-am putut
Să iubesc doar cînd am vrut,
Pot s-o curm, oricînd aş vrea.
(Din culise se aude un cîntec.)
Cine-i?

---

[12] *Pasife :* eroină mitologică, regină a Cretei, soţia regelui Minos. Ar fi dat naştere Minotaurului, monstrul ucis de eroul Teseu.

ANARDA
Fabio şi Clara.
Cînt şi dragoste — se ştie —
Se-mpletesc în armonie.

DIANA
De mi-ar stinge-n suflet para !

VOCI
(care cîntă afară)
O, ce n-aş face, Doamne, ce n-aş face
Să schimb iubirea-n mă, cînd îmi place ?
O, ce n-aş face, dacă s-ar putea,
Să schimb iubirea-n ură, cînd aş vrea!

ANARDA
Spune, doamnă, cum îţi pare ?
Cîntecul te contrazice!

DIANA
Înţeleg, eu, tot ce zice,
Însă ştiu de ce-s în stare.
Spulberînd orice iubire,
Voi urî, de se va cere...

ANARDA
Cine are-aşa putere
Este mai presus de fire !
Intră Teodoro.

SCENA A XII-A
Aceleaşi, Teodoro.
TEODORO
Fabio mi-a spus, *senora,*
Că mă chemi.

DIANA
De două ceasuri
Te tot caut...

TEODORO
Într-un suflet
Vin să-ţi împlinesc porunca.
Iartă-mă de-ntîrziere...

DIANA
I-ai văzut pe-aceşti statornici
Pretendenţi ai mei ?

TEODORO
Desigur.

DIANA
Sînt bărbaţi destul de chipeşi...

TEODORO
Da, şi oameni de nădejde.

DIANA
Ţin să nu iau hotărîrea,
Pînă nu-ţi ascult povaţa.
Spune-mi tu cinstit cu care
Dintre ei să-mi leg destinul ?

TEODORO
Ce povaţă pot, *senora,*
Eu să-ţi dau, cînd totul ţine
Doar de gusturile tale ?
Cel mai bun e cel pe care
Tu mi-l dai stăpîn dintr-înşii.

DIANA
Nu eşti vrednic, Teodoro,
De încrederea de sfetnic
Într-un lucru-aşa de seamă.

TEODORO
Oare nu-s bătrîni în casă
Mult mai pricepuţi ca mine
În asemenea buclucuri,
Ca Otavio, majordomul ?
Vîrsta l-a-nvăţat atîtea...

DIANA
Eu aş vrea să-ţi placă ţie.
Hai, alege-ţi tu stăpînul.
Crezi că-i mai frumos marchizul
Decît văru-meu ?

TEODORO
Fireşte !

DIANA
Pe marchiz l-aleg ! Vesteşte-l
Pentru darul de logodnă...
Contesa iese, urmată de Anarda.

SCENA A XIII-A
Teodoro, singur.

TEODORO
Ce năpastă fără seamăn !
Ce pripită hotărîre !
Ce schimbare-ngrozitoare !
Deci, spre asta năzuise ?
Soare, tu, ce arzi şi spulberi
Cele mai semeţe pene,
Arde-mi aripile care
Mă nălţaseră-ndrăzneţe
Spre surîsul unui înger !
Sigur, şi-a văzut greşeala...
Tare-i rău să-ţi pui speranţa
Într-un licăr de iubire !
Greu e cînd îndrăgostiţii
Nu-s, cumva, de-aceeaşi teapă !
Cum fu, oare, cu putinţă
Ochii ei să mă înşele ?
Ce spun eu ? Chiar pe Ulise[13]
L-ar fi amăgit, viclenii !
Nu pot să mă plîng de nimeni.
Doar de mine.,. Nu-i nimica !
Pierd ceva !O nălucire !
Zău aşa, am să-mi închipui
C-am căzut din pod şi-n timpul
Aiurării-mi făurisem
Mii de năzuinţi smintite.
Conte de Belflor i... Sărmane,
Ia-ţi adio de la titlu !...
Gînd nesăbuit, întoarce-ţi
Prora către vechiul farm !
Doamnele vor domni !... Marcela
Mă iubeşte fără titluri.
Dragostea se-njgheabă trainic
Între cei de o potrivă.
Ce-nfiripi în nori ca noru-i
Osîndit să se destrame.
Fără rang, zadarnic stărui :
Te înalţi ca să te nărui!
Intră Fabio.

SCENA A XIV-A
Teodoro, Fabio.
FABIO
Ai fost cumva pe la stăpîna mea ?

TEODORO
Chiar adineauri. Am o veste mare

---

[13] Ulise-Personaj mitologic grec, erou homerian, reputat pentru marea lui prudenţă şi pentru înţeleapta-i viclenie.

Sînt bucuros că s-a decis şi ea
La măritiş. Destulă aşteptare !
Alegerea era nespus de grea,
Ştiind cît o adoră fiecare.
Din chibzuinţă sau din interes,
Ea pe marchiz stăpîn ni l-a ales.

FABIO
Alegere-nţeleaptă, zău !

TEODORO
Şi mie
Mi-a poruncit să-l şi aduc de zor
Cadourile pentru cununie,
Iar eu, în loc în spre marchiz să zbor,
Îţi las acest prilej de seamă ţie...

FABIO
Îţi mulţumesc şi-am să-ţi rămîn dator.
Fug la marchiz să-l şi ridic în slavă,
C-a izbutit asemenea ispravă !
Fabio iese. Intră Tristan.

SCENA A XV-A
Teodoro, Tristan.
TRISTAN
Turburat, vin să te caut.
Ce-am aflat aşa să fie ?

TEODORO
Da, Tristane, dacă-i vorba
De necazurile mele.

TRISTAN
Eu văzusem în fotolii
Cele două pisăloage
Ce-o băteau la cap într-una ;
Însă nu ştiam că dînsa
S-a decis să-l ia pe unul
De bărbat...

TEODORO
Mai adineauri
A venit această floare
Schimbătoare după soare,
— O morişcă o butelcă,
Un pîrîu ajuns la mare,
Care dă-ndărăt — Diana,
Lună, vrajă$_r$ o jivină
Doar statornică-n schimbare.

Care, vrînd, cred, să mă piardă
Şi izbînda întinîndu-şi,
Mi-a cerut să-i spun anume
Care dintre ei îmi place,
Nevoind să se mărite,
Fără sfatul meu, vezi, Doamne !
Ca trăsnit statui privind-o,
Mut în faţa nebuniei.
Şi aceasta fu, se pare,
Semnul nebuniei mele.
Mulţumită cu marchizul,
Mă trimise după daruri.

TRISTAN
Ei, şi are soţ acuma ?

TEODORO
Sigur : pe marchiz Ricardo !

TRISTAN
Văd că ţi-ai ieşit din fire.
E nedrept să zgîndări rana
Oropsiţilor de soartă,
Că ţi-aş spune, eu, mai multe.
Va să zică-ţi luaşi adio
De la visul tău de conte !

TEODORO
M-am trezit din vis, Tristane

TRISTAN
Vina e a ta, întreagă.

TEODORO
Nu zic nu, căci uşuratic
Fui cînd mă-ncrezui
în ochii uneia ca ea...

TRISTAN
Ascultă, Teodoro, nu-s pocaluri
Cu veninuri pentru simţuri
Cum sînt ochii unei Eve...

TEODORO
Amărît cum sînt, Tristane,
Şi zdrobit, îţi jur că-mi vine
Greu să-mi mai ridic privirea.
A trecut!... Tămăduirea
E să-ngrop cumva-n uitare
Întîmplarea şi iubirea.

TRISTAN

Ce căit te vei întoarce,
Teodoro, la Marcela !

TEODORO
Sper să ne-mpăcăm degrabă...
Intră Marcela.

SCENA A XVI-A
Aceiaşi, Marcela.
MARCELA
(fără a-i observa)
O, pînă ce nu simţi şi tu iubirea,
Nu ştii ce e! O dragoste de-un an,
Chiar dacă-ncerci s-o uiţi, încerci în van
Se ţine scai de tine amintirea.

Şi, totuşi, poți afla tămăduirea,
Cînd vezi c-ajungi, cu timpul, la aman :
Privirile ţi-ndrepți spre alt liman.
Un nou amor ţi-aduce Izbăvirea.

Cei prins de vechea dragoste gîndeşte
Că doar aşa din mreji se va desprinde,
Dar răzbunarea lui îl pedepseşte.

În loc să-ţi laşi simţirea să colinde,
Mai bine speri; căci vechiul foc mocneşte
Şi, cînd au te aştepţi, se reaprinde.

TEODORO
Hei, Marcela !

MARCELA
Cine-i ?

TEODORO
Cine?

TEODORO
Eu sînt ! Ai uitat de mine ?

MARCELA
Te-am uitat atît de mult
Că mă smulg, ca să te-ascult,
Undeva, afar' din mine !
Fiindcă, dac-aş fi în mine,
Te-aş vedea nespus de bine,
Peste tot ce ne desparte.
Sufletul îmi e departe,
Dar mi-i greu să uit de tine.
Nu ştiu cum mai ai obraz

Să-mi mai spui pe nume az' !

TEODORO
Am voit să-ţi pun — cam tare —
Dragostea la încercare ;
Însă nu ni l-ai dat răgaz.
Ţi-ai găsit, pe cît se pare,
Repede o alinare...

MARCELA
Înţeleptul, vorba ceea,
Mici cristalul, nici femeia
Nu le pune la-ncercare...
Chiar de-ar fi să-mi juri pe sfinţi,
Ştiu eu bine că mă minţi.
Nu-ncercarea te-a împins ;
Alte ţeluri te-au aprins.
Banii ei te-au scos din minţi !
Cum e oare lîngă ea
Raiul ce te ispitea ? Eşti ferice ?...
Sau daraua E mai mare ca ocaua,
Nu aşa cum îţi părea ?
Stai mofluz ca tras în ţeapă !
Cine să te mai priceapă ?
Cum aşa, nu-ţi merge bine ?
Vii să cauţi lingă mine
Unul de aceeaşi teapă,
Sau e-o altă încercare ?
Mi-ar plăcea, de-ai fi în stare,
Să-mi mai dai — ce cutezanţă ! –
Iar vreo rază de speranţă...

TEODORO
Îl iubeşti din răzbunare ?
Dragostea, au spus poeţii,
E-o mlădiţă a nobleţii.
Nu fi, deci, neîndurată.
Răzbunarea e o pată
Greu de şters de-a lungul vieţii.
Ai învins şi-ţi pare bine.
Pocăit mă-ntorc la tine.
Mă-mbia la drum trufia...
Iartă-mi nestatornicia,
De mai ții, cumva, la mine !
N-am întors, de bună seamă,
Doar de dor, nu din vreo teamă
Că. speranţele cu care
Te-am jignit nu au cătare.
Amintirile mă cheamă
Şi chemarea lor firească
Tare-aş vrea să Ie trezească
Mai degrabă pe-ale tale.

MARCELA
Aş, n-aş vrea să-ţi iasă-n cale
Gloria să ţi-o umbrească !
Drumul dragostei e greu.
Du-te, stăruie mereu !
De te dai bătut, o laşi
Să te creadă că eşti laş...
Eu îmi văd de drumul meu.
Fabio, cinstit îţi spun,
Chiar de nu o fi mai bun,
Mai curînd o să priceapă
Ce zvîrli tu ca pe-o otreapă
Şi, iubindu-1, mă răzbun.
Eu te las. Rămîi cu bine !
Obosii vorbind cu tine.
Nu cumva să nimerească .
Fabio să ne zărească !

TEODORO
Sări, Tristane, şi o ţine !

TRISTAN
Stai, *senora,* stai oleacă,
Stai că toate au să treacă.
Te-a jignit, dar nu-i dovadă
Că, venind să te revadă,
De acuma nu mai pleacă ?
Stai, Marcela, puţintel !

MARCELA
Ce tot vrei ?
Intra, contesa şi Anarda.

SCENA. A XVII-A
Aceiaşi, şi Diana cu Anarda, fără să fie văzute.
DIANA
O vezi cu el
Pe Marcela ? Ce sfidare !

ANARDA
Te cam turbură, îmi pare. Că-i găseşti vorbind astfel...

DIANA
Hai, Anarda, vino-ncoace,
Să vedem ce vor mai face.
(Se ascund după o draperie. Aparte.)
Pizmuind, iubesc şi-acum ?

MARCELA

(către Tristan)
Lasă-mă să-mi văd de drum !

ANARDA
S-au certat. Vrea să-i împace !

DIANA
(aparte)
Ah, codoşii de lachei,
Numai de urechi să-i iei !

TRISTAN
Ca un fulger — uite-1, nu-i!
A trecut prin ochii lui
Frumuseţea dumneaei
— Tare searbădă şi seacă —
Şi era firesc să treacă.
Ea l-adoră, că-i isteţ ;
însă dînsul în dispreţ
Avuţiile le-neacă.
Mai presus de ea, pot spune
Gingăşia ta o pune.

DIANA
Un samsar grozav, ce zici ?

TRISTAN
Teodoro, vin' aici !

TEODORO
Dacă vor să se cunune,
Cum ne spuse răspicat,
N-are rost...

TRISTAN
Alt îmbufnat !

TEODORO
S-o lăsăm mai bine-n pace
Să şi-l ia pe cel ce-i place...

TRISTAN
Tu, acum ?... Halal bărbat I
Ce atîtea nazuri ? Hai,
Vino mîna să i-o dai
Şi-mpăcaţi-vă odată !
Tu n-o vezi ce galeş cată?
Hai, stăpîne, ce mai stai?

TEODORO
Bine, eu aş fi dispus ;
Dar în clipa cînd i-am spus

C-am iubit pe cineva,
Uiţi ce mi-a răspuns ?

TRISTAN
Ei, na ! De şireată !
Doar te-a dus...

MARCELA
Ba-i aşa, nu-i scornitură !

TRISTAN
Proasto, taci şi tu din gură !
Proşti mai sînteţi amîndoi !
Mi-i lehamite de voi !

TEODORO
Eu, cu noua-ntorsătură,
Nu mă mai împac...

MARCELA
Nici eu !
Jur...

TRISTAN
Ia staţi, ce Dumnezeu...

MARCELA
Ah, leşin...

TRISTAN
Ce vrei să faci ?

DIANA
(aparte)
Tare-i ager şi dibaci
Puşlamaua de lacheu !

MARCELA
(către Tristan)
Lasă-mă să ies oleacă...

TEODORO
Las-o-n pace, c-o să-i treacă !

TRISTAN
Ducă-se, de nu-i mai place !

TEODORO
Ba opreşte-o !

MARCELA
Vino-ncoace,

Dragul meu!

TRISTAN
Cum, nu mai pleacă
Nimenea cînd nu-l mai ţin ?...

MARCELA
Scumpul meu, la tine vin !

TEODORO
Draga mea, de cînd aştept
Să te strîng din nou la piept**!**

MARCELA
Strînge-mă, să uit de chin...

TRISTAN
Dacă nu era nevoie,
Ce m-oi fi trudit, Sisoe ?

ANARDA
Ei, mai poţi să pui temei...

DIANA
Pe bărbaţi şi pe femei ?
Lucru tare anevoie.

TEODORO
M-ai împuns cu-atîtea ace ....

TRISTAN
(aparte)
Bine că făcură pace
Dup-atîta chin şi-amar,
Căci e rău pentru samsar,
Dacă tîrgul nu se face...

MARCELA
Dragul meu, de s-o-ntîmpla
Să te pot uita, cumva,
Pentru Fabio sau altul,
Zilele, cum zice Psaltul,
Să-mi scurtezi cu mîna ta !

TEODORO
De-oi mai face boroboaţe,
Fabio să mi te-nhaţe
Şi, bătut de Dumnezeu,
Să ajung, cumva, chiar eu
Să te văd la el în braţe !

MARCELA

Chinul vrei să mi se-aline?

TEODORO
Cere-mi tot ce ştii că-i bine !

MARCELA
Spune-atunci despre femei
Că-s urîte toate ! Vrei ?

TEODORO
Sînt — cînd le compar cu tine !
Mai doreşti ceva, cumva ?

MARCELA
Zici că ţii la mine ?

TEODORO
Da !

MARCELA
Spune-mi tu, că-s amărîtă,
Că Diana e urîtă !

TEODORO
Să-ţi mai spun? E chiar aşa...

MARCELA
Nu-i şi proastă ?

TEODORO
Peste poate !

MARCELA
Gură-spartă ?

TEODORO
Cum sînt toate !

DIANA
(aparte, către Anarda)
Ard, deşi mă ştiu ca sloiul.
Dacă nu le curm şuvoiul,
Nu ştiu, zău, ce m-or mai scoate...

ANARDA
Vai, *senora,* nu ieşiţi !

TRISTAN
Pe contesă de voiţi
S-o turtiţi cum se cuvine,
Ascultaţi-mă pe mine...

DIANA
(aparte)
Cum s-ascult aşa smintiţi ?

TRISTAN
Păi, în primul rînd...

DIANA
(aparte)
Nu-i bine Să-mi înşire-atîtea rînduri. E riscat...

MARCELA
Eu plec, iubite.
Marcela iese, cu o reverenţă.
Dindărătul draperiei apare contesa.

TRISTAN
(aparte)
Na, contesa !

TEODORO
(aparte)
Vai, contesa !

DIANA
Teodoro!

TEODORO
Doamnă, ştiţi...
A-nceput să tune cerul
Trăsnetele nu le-aştept.

TRISTAN
A-nceput să tune cerul
Trăsnetele nu le-aștept...
Tristan iese.

SCENA A XVIII-A
Teodoro, Diana, Anarda.
DIANA
Dă-mi, Anarda, o măsuţă.
Teodoro îmi va scrie
O scrisoare.Şi scrisoarea
Eu i-o voi dicta, îndată.
Anarda iese.

TEODORO
(aparte)
Ne-o fi auzit contesa

Ce spuneam ? Mi-e tare teamă...

DIANA
(aparte)
Se trezeşte iar iubirea...
Gelozia nu-mi dă pace !
O iubi-o pe Marcela,
Iară eu n-am sorţi să ţină
Şi la mine o fărîmă ?
Vrea să-şi bată joc de mine î

TEODORO
(aparte)
Murmură şi-i chinuită.
Bine e cînd ştie omul
În palat să-şi ţină gura,
Căci pereţii văd şi-ascultă
Şi covoarele-s iscoade...
vine Anarda cu o măsuţă şi cele necesare pentru scris.

ANARDA
Am adus tot ce se cere Pentru scris.

DIANA
Hai, Teodoro, Treci şi ia în mînă pana.

TEODORO
(aparte)
Mă ucide sau m-alungă !

DIANA
Scrie.

TEODORO
Spune.

DIANA
Nu stai bine
Cu genunchii pe podele.
Adu-i, tu, o permită.

TEODORO
Stau şi-aşa.

DIANA
Ce-aştepţi, nătîngo ?

TEODORO
(aparte)
Nu-mi surîde grija asta,
Dup-atîta hîrîială.
Cînd genunchii-ţi onorează,

Capul vrea să ţi-l reteze !
(Tare.)
Eu aştept.

DIANA
Atuncea scrie.

TEODORO
(aparte)
Mii de cruci aş vrea să ticlui[14]...
Contesa se aşază pe un scaun cu spătar înalt şi dictează. Teodoro scrie.

”Cînd o femeie de rang înalt şi-a mărturisit
simţămintele unui bărbat de rînd, înseamnă că acestuia
nu-i este îngăduit să mai stea de vorbă cu alta ;
iar cel care-şi nesocoteşte norocul rămîne ce este: un prost."

TEODORO
Asta-i tot ?

DIANA
Ce să mai fie ?
Hai,închide-acum scrisoarea.

ANARDA
Doamnă, ce înseamnă asta ?

DIANA
Fleacuri de iubire pline.

ANARDA
Însă cui îi porţi iubire ?

DIANA
Încă n-ai ajuns, netoato,
Să pricepi ce-ţi spun în taină
Chiar şi pietrele din casă ?

TEODORO
Am închis scrisoarea, doamnă.
Mai rămîne doar adresa.

DIANA
Bine. scrie-o către tine ;
Dar Marcela să nu afle !
Poate-ai să-nţelegi mai bine,
Cînd ai s-o citeşti în tihnă.
Diana şi Anarda pleacă.

---

[14] Aluzie la practica epistolară spaniolă de a începe scrisorile cu o cruce, aşezată la vedere, sub titlu.

SCENA A XIX-A
Teodoro şi apoi Marcela.
TEODORO
Groaznică încurcătură !
M-o iubi femeia asta
La răstimpuri, ou popasuri...
Dragoste de lipitoare !
Oare aşa o fi iubirea ?

MARCELA
Dragul meu, ce-a spus contesa,
Cît am stat chitic de frică
Îndărătul draperiei ?

TEODORO
După Fabio doreşte
Să te dea. Pricepi, Marcela ?
Uite, vezi scrisoarea asta ?
Voi trimite-o acas' la tine.
După banii pentru zestre.

MARCELA
Ce tot spui ?

TEODORO
De-ar fi să iasă
Totul bine!...Nici în glumă —
Ca femeie măritată —
Nu-mi mai pomeni de nume !

MARCELA
Stai!

TEODORO
De bocete n-am vreme !
lese.

SCENA A XX-A
Marcela, singură.
MARCELA
Nu, desigur, toate astea
Nu s-au petrecut întocmai.
Noi ispite de mărire
L-au făcut să schimbe cîrma.
El e, vai, cum e căuşul
Unei norii[15] : cînd coboară,

---

[15] Maşină de udat, de origină maură, alcătuită din căuşuri legate de un lanț fără sfîrşit, care se cufundă răsturnate şi se întorc sus pline.

Apa, darnică, îl umple ;
Iar cînd urcă se goleşte...
Om ingrat şi nestatornic,
Cum îţi sună la ureche
Rangul ei, mă dai uitării !
Şi mă laşi, cînd te iubeşte ;
Mă iubeşti doar cînd te lasă.
Nu-ţi mai pot răbda atîtea !
Intră marchizul Ricardo şi Fabio.

SCENA A XXI-A
Marcela, Fabio, Ricardc.
RICARDO
Iu, Fabio, te rog cu stăiuinţă
Săi spui (de zici că e aşa cum zici)
Că mîinile-i sărut cu umilinţă.

FABIO
Marcela, spune-i că-i marchizu-aici.
MARCELA
(aparte)

O, gelozie, crudă suferinţă,
Cu alte gînduri negre mă furnici !
(Tare.)
Mă duc, atunci... .

FABIO
Vesteşte-o c-a venit
Stăpînul nostru, soţul ei iubit.
Marcela iese.

SCENA A XXII-A
Ricardo, Fabio.
RICARDO
Tu, Fabio, te duci la mine-acasă,
Iar mîine-ţi număr un miar de scuzi
Şi-ţi dau şi-un cal de cea mai bună rasă,
Să n-ai cumva temeiuri să m-acuzi
C-aş fi uitat ce-ndatoriri m-apasă.
Prieten îţi voi fi de-acum, m-auzi ?

FABIO
De nu-mi plătesc altminteri datoria,
Vă voi sui în slăvi mărinimia !
Intră contesa.

SCENA A XXIII-A
Aceiaşi, Diana.
DIANA
Aici eraţi ?

RICARDO
E şi firesc, îmi pare,
Cînd mi-aţi trimis pe Fabio în zbor
Să-mi spună cît mai iute vestea mare
Că m-aţi ales drept soţ şi slujitor.
Smulgîndu-mă din marea
mea-ntristare,
Mi-aţi răsplătit statornicul amor.
De bucuria marii biruinţi,
Va fi puţin de n-am să-mi ies din minţi.
Mi-aş fi putut închipui vreodată
Să-mi văd îndeplinit semeţul vis
De-a fi iubit de zîna-mi adorată ?

DIANA
Glumiţi cumva spunînd că l-am trimis
Pe Fabio să vă aducă-ndată ?

RICARDO
Ei, Fabio, tu n-ai nimic de zis ?

FABIO
Ce să mai zic ? Rămîn ca-un năuc.
Mi-a spus chiar Teodoro să v-aduc !...

DIANA
De vină-i Teodoro-ntr-adevăr.
M-a auzit spunînd că vă prefer
Lui Federico, mai ales ca văr,
Ca om bogat şi nobil cavaler,
Şi-o fi crezut (voi şti eu să-l dezbar !)
Că dumneavoastră mîna v-o ofer.
Iertaţi-i, zău !

RICARDO
Le-aş da, eu, lor iertare
Cu greu s-o poată duce în spinare ;
Dar sînt în casa voastră şi-i scutesc.
Picioarele vi le sărut sperînd
Dirzia prin amor să v-o clintesc...
Marchizul iese.

DIANA

Îţi place, nătărăule ?

FABIO
Nici gînd !
Dar nu eu am dorit să-l amăgesc !

DIANA
Să-l chemi pe Teodoro.

FABIO
În curînd !

DIANA
(aparte)
Spre Teodoro doar mă mînă dorul !

FABIO
Şi calul meu şi scuzii-şi luară zborul!
Fabio iese.

SCENA A XXIV-A
Diana, singură.
DIANA
Pe Teodoro nu-I uitasem, oare ?
Iubire crudă, ce mai ai cu mine ?
Sau vrei să spui că nu eşti tu în tine,
Ci numai umbra ta rătăcitoare ?

O, gelozie, au de-ajuns nu-ţi pare ?
Eşti dascăl rău femeilor — ruşine !
Nicicînd nu ţi-au cerut, cum se cuvine,
Un văl s-ascundă cinstea de-ntinare.

Pentru-un bărbat iubirea-a prins să-mi ardă,
Dar eu sînt marea, el o biată barcă,
Şi nu-i firesc ca marea să se piardă.

În mari primejdii sufletu-mi se-mbarcă,
Dar prea sileşte cinstea-ntinsa coardă :
Se rupe arcul, vai, de-l mai încearcă !
Intră Teodoro şi Fabio)

SCENA A XXV-A
Diana, Teodoio, Fabio.
FABIO
Zău de n-a voit marchizul.
Să mă gîtuie! Dar mie
Mult mai rău de scuzi îmi pare...

TEODORO
Vrei să-ţi dau un sfat ?

FABIO
Desigur !

TEODORO
Domnul conte Federico
Minţile era să-şi piardă,
Auzind c-o ia marchizul
Pe contesă... De i-ai spune
C-au stricat acum, logodna,
Bucuros ţi-ar da el scuzii.

FABIO
Plec ca fulgerul !

TEODORO
Cu bine!
Fabio iese.

SCENA A XXVI-A
Diana, Teodoro.
TEODORO
M-ai chemat aici ?

DIANA
(aparte)
Ce bine
C-a plecat nebunul ăla !

TEODORO
Ţi-am citit mereu scrisoarea.
Drămuind cu luare-aminte
Cele spuse-n ea, îmi pare
Că sfiala mea provine
Numai din respect. Dar vină
Am că-l am, cînd văd atîtea
Semne sigure din parte-ţi.
Deci, îţi spun, cu tot respectul
Ce ţi-l port, cît mi-eşti de dragă
Nu te speria că tremur...

DIANA
Sînt convinsă, Teodoro :
Mă iubeşti că-ţi sînt stăpînă
Şi voinţa ta îmi este
Obligată-n multe chipuri.
Te stimez, îţi fac hatîruri
Mult mai multe decît altor
Slujitori ai mei, ştii bine.

TEODORO
Nu-nţeleg vorbirea asta!

DIANA
De-nţeles atît e numai :
Gîndul tău să nu mai treacă
De acest hotar încolo !
Înfrînează-ţi orice poftă,
Căci din partea unei doamne
Nobile şi, mai cu seamă,
Cînd ai merite umile,
O favoare cît de mică
E destul ca toată viaţa
Să-ti petreci în mulţumire.

TEODORO
Ştiu că înălţimea-voastră
— Şi să-mi ierte îndrăzneala —
Are, nu în duhr ci-n minte,
Uneori şi clipe limpezi,
Ca să poată crede bună
Judecata asta nouă.
întrucît mi-aţi dat speranţe
Ce m-au dus în starea asta —
Copleşit de fericire,
Am căzut bolnav, ştiţi bine,
Şi-am zăcut aproape-o lună
Dup-acea destăinuire.
Cînd vedeţi că-ngheţ, v-aprindeţi
De un viu pojar, -şi-ndată
Ce mă-ncing şi eu oleacă,
îngheţaţi mai rău ca sloiul.
Barem daţi-mi pe Marcela !
Zău, cu snoava Cîinelui
Grădinarului" aducem!
Roasă de o gelozie
Fără seamăn, nu-mi daţi voie
Să mă-nsor cu ea şi-ncepeţi
Capul să-mi suciţi într-una.
Mă treziţi cînd dorm mai bine.
Ori mă vreţi, ori daţi-mi pace,
Că-s sătul de hrana asta
Cu nădejdi atât de vane ;
Altfel, mă Întorc îndată
La iubirea cui mă place.

DIANA
Te previn să nu faci asta.
Las-o-ncolo pe Marcela ;
Uită-te, de vrei, la alta,
Că, de astăzi, cu Marcela
S-a sfîrşit.

TEODORO
Dar cum se poate ?
O iubesc şi mă iubeşte.
Caută Nălţimea-voastră
Vrerea ei să mi-o impună ?
Sînt silit, ca vai de mine,
Unde nu găsesc plăcere,
Să încerc plăceri străine ?
O ador şi mă adoră,
Şi cinstită ni-i iubirea.

DIANA
Haimana neruşinată,
O să pun să te ucidă !
(îl pălmuieşte.)

TEODORO
Vai, *senora,* dar ce faceţi ?

DIANA
Datoram aceste palme
Unui necioplit...
Intră Fabio şi contele Federico.

SCENA A XXVII-A
Aceiaşi, Fabio, Federico.

TEODORO
Stai ! Stai!

FEDERICO
Da, mai bine-i că sosirăm,
Fabio, dar stăm afară...
Doamnă, ce înseamnă asta ?.,,

DIANA
Ei, o ceartă cum se-ntîmplă
Între slugă şi stăpînă...

FEDERICO
Vrea ceva Nălţimea-voastră ?

DIANA
N-aş mai vrea s-aud vreodată
De asemenea-ntîmplare...

FEDERICO
Aş fi vrut să viu în clipe
Mai senine decît astea...

DIANA
Dar şi-acuma sînt senină.
Ce-ai văzut sînt nişte fleacuri.
Intră şi-ai să afli-ndată
Hotărîrea cu marchizul.
Diana iese.

SCENA A XXVIII-A
Federico, Fabio, Teodoro.
FEDERICO
Fabio !

FABIO
Senor !

FEDERICO
îmi pare
c-o plăcere tăinuită
Zace-n neplăcerea asta.

FABIO
Nu ştiu, zău. Nu-mi vine-a crede.
Chiar cînd văd ce rău se poartă
Cu sărmanul Teodoro.
N-a făcut aşa contesa
Niciodată !

FEDERICO
Vezi batista ?
I-a umplut-o ea de sînge !
Federico şi Fabio ies.

SCENA A XXIX-A
Teodoro, singur
TEODORO
De nu-i iubire asia, ce mai vrei ?
Există năbădăi mai nebuneşti ?
Cu nobilele astea-aşa păţeşti ?
Atunci le-aş spune Furii, nu femei!

Mărirea urgisind in jurul ei
Plăcerile ce-s pentru toţi fireşti,
Mai pieri şi tu cu-acela ce-l iubeşti
Cînd crudă şi vrăjmaşă, viaţa-i iei ?

În stare eşti să mă ucizi, hapsină!
Să te sărute, cine ar mai cere,
O, preafrumoasă mină de stăpînă ?

Nu aşteptam această... mîngîiere.
Cum, crudă, m-ai lovit ca o pagină,
Doar tu in gelozie simţi plăcere!

Intră Tristan.
SCENA A XXX-A
Teodoro, Tristan.
TRISTAN
Dat îmi e s-ajung într-una
Cînd s-a isprăvit isprava,
Parc-aş fi o spadă .laşă ?

TEODORO
Vai, Tristane !

TRISTAN
Ce e asta ?
Ce-i cu sîngele acela?...

TEODORO
Cu cerneala geloziei,
Dragostea răvaş îmi scrie î

TRISTAN
Zău, smintită gelozie !

TEODORO
Fii pe pace, că-i nebună
De o patimă-a iubirii
Şi, lăsîndu-i-se-n voie,
Cu onoarea ei ştirbită,
Faţa vrea să mi-o pocească,
Întrucît, ca-ntr-o oglindă,
I se uită-n ea onoarea
Şi se vede că-i urîtă.

TRISTAN
Zău, că Juana ori Lucica
Mă-ncolţesc din gelozie
Ca să-mi sfîiişie in gheare
Gîtul dăruit de ele,
Că mă bat şi mă jupoaie
Cînd m-au piins cu fofîrlica,
Ei, îmi zic, mai treacă-meargă
Sînt muieri cu tamburine,
Cu ciorapi scorţoşi de lină
Şi-ncălţări de iuft, sărace;
Dar cînd doamne-atît de nalte
Uită-atît de mult de sine,
Răule stă şi e ruşine.

TEODORO

Mu ştiu, zău, mă pierd cu firea
Cînd o văd că-ntîi m-adoră
Şi pe loc mă şi urăşte.
Nici nu vrea să fiu al dînsei,
Nici Marcelei nu mă lasă.
Dacă n-o privesc, îndată
Caută prilej de vorbă.
E leită cîinelui
Grădinarului, din snoavă :
Nu e laie, nici bălaie,
Nici afar', nici în odaie !

TRISTAN
Zice-se c-avea un doctor
— Dascăl şi savant de seamă -
Un rîndaş şi-o guvernantă
Care se certau într-una :
Se certau la prînz şi seara
Şi, cu larma lor smintită,
îl trezeau din somn şi noaptea ;
Nici de studiu n-avea tihnă!
La o lecţie, o dată,
Nu ştiu ce uitase-acasă,
Că-ntorcîndu-se în fugă,
A găsit în pat — vezi, Doamne
Guvernanta cu rîndaşul
Şopotindu-şi dulci cuvinte.
Şi şi—a zis : „Mai dete Sfîntul
Împăcaţi săi vad o dată !"
Cred că şi ca voi la fel e
Chit că vă certaţi tot timpul...
Intră contesa.

SCENA, A XXXI-A
Aceiaşi, Dierna.
DIANA
Teodoro !

TEODORO
Da, *senora*.

TRISTAN
(aparte)
Ce femeie : o strigoaică !

DIANA
Vreau să ştiu cum îţi mai este.

TEODORO
Vezi şi tu !

DIANA
Te simţi mai bine ?

TEODORO
Bine.

DIANA
Nu-mi mai spui şi-acuma
”La porunca ta !" ?

TEODORO
În slujbă
Nu mai pot să stau, de vreme
Ce te porţi aşa cu mine.

DIANA
Mărginit mai eşti!

TEODORO
Se poate.
Mărginit, dar cu simţire ;
Nu pricep ce-mi spui, da-ţi simt
Palmele cu prisosinţă!
Cînd nu te iubesc, te superi
Şi te mînii cînd mi-eşti dragă.
Dacă uit, îmi scrii cu grijă;
De nu uit, te simţi jignită ;
Ceri să te-nţeleg, şi dacă
Te-nţeleg, îmi spui că-s prost.
Ori împacă toate astea,
Ori ucide-mă odată !

DIANA
Te-am umplut cumva de sînge ?

TEODORO
Mda...

DIANA
Şi unde ţi-i batista ? Ia arată-mi-o.

TEODORO
De ce ?

DIANA
Drag mi-i sîngele acesta !
Cu Otavio vorbeşte.
Că i-am spus să-ţi dea îndată
Două mii de scuzi de aur.

TEODORO

Pentru ce ?

DIANA
Să-ţi iei batiste...
Contesa iese.

SCENA A XXXII-A
Teodoro, Tristan.
TEODORO
Doamne, mare ţi-i grădina !

TRISTAN
Dar ce vrăji mai sînt şi astea ?

TEODORO
Două mii de scuzi să-mi deie !

TRISTAN
Să tot vrei, cu preţul ăsta,
Alte patru palme bune!

TEODORO
Mi i-a dat să-mi iau batiste,
Iar pe cea cu sînge-a luat-o.

TRISTAN
Pentru că prin nări, se pare.
Te făcuse... fată mare !

TEODORO
Ia te uită : cîinele
Muşcă-ntîi şi-apoi te-alintă !

TRISTAN
Toate toanele acestea
Vor sfîrşi ca în povestea
Guvernantei...

TEODORO
Deie Domnul !

Sfîrşitul actului al doilea.

ACTUL A L TREILEA

O ***stradă. Intră Federico, Ricardo şi Celio.***

SCENA I
Federico, Ricardo şi Celio, deoparte
RICARDO
Ei văzuşi ?

FEDERICO
Văzui : plici, plici

RICARDO
Ce mai palme voiniceşti !

FEDERICO
De, se-ntîmplă cînd slujeşti ;
Dar motivul nu-i aici.
Cînd o tînără de neam,
Chiar în ciuda firii calme,
Trage unui tînăr palme,
Dă-n vileag ce bănuiam :
Tînărul, prin ce îndrugă
Urcă-ntr-una alte trepte...

RICARDO
Cum, contesa să-şi îndrepte
Ochii către-o biată slugă ?

FEDERICO
Spre pierzanie se-ndreaptă
Amîndoi, cu mare zor!
Li se potriveşte lor
Vechea fabulă-nţeleaptă
Cu urcioarele-azvîrlite
Pe un ţărm necunoscut :
Unul fier şi altul lut,
Cu meniri deosebite.
Si, de teamă să nu-l spargă
Chiar vecinul lui de fier,
Cel de lut porni- stingher,
Tremurînd, sărmanul, varga.
El de lut, ea — de metal,
S-or ciocni ca două globuri
Şi-o să-l schimbe-n mii de cioburi
Cel de fier, în mod fatal.

RICARDO
Semeţia ei cu care
Pururi rece mă primeşte

Drept să-ţi spun că mă uimeşte.
Hai să zic că mi se pare !
Insă greu îmi duc amarul,
Cînd o văd cu ce onoruri,
In ce lux, cu ce favoruri,
îşi răsfaţă secretarul.
Ce de cai, de paji, de haine
Şi de bani, să-l prindă-n mreji !

FEDERICO
Noi, de-acuma pururi treji,
Cît sînt toate astea taine
În oraş, şi numai ea
Şi cu noi le ştim anume,
Îl vom mătura din lume...

RICARDO
Chiar şi dacă ea n-ar vrea!

FEDERICO
Da, dar cum ?

RICARDO
Nu ne vom plînge,
Că-s în Napoli destui
Cuţitari şi, de Le spui,
Auru-l plătesc cu sînge.
Cuţitarii-s veşnic gata
Orişicînd să te ajute...

FEDERICO
Oh, de ne-ar scăpa mai iute !

RICARDO
Azi îşi va primi răsplata !

FEDERICO
Umblă unii fără ţel.
N-or fi de-ăia ?...

RICARDO
Da, fireşte.
Vezi ? şi cerul se-ngrijeşte
Să scăpăm uşor de el!
Intră Furio, Antonelo şi Lirano, slujitori, şi Tristan.

SCENA A II-A
Aceiaşi, Furio, Antonelo, Lirano şi Tristan, în haine noi.
FURIO
Hai să plăteşti un vinişor, să uzi

Costumul ăsta straşnic ce ţi-au dat.

ANTONELO
Aşa-i,Tristan doar ştie ce se cade...

TRISTAN
Da, domnilor, o fac cu bucurie !

LIRANO
Grozave haine ai !

TRISTAN
Dar toate astea
Sînt nişte fleacuri, nişte mărunţişuri,
Pe lîngă postul care mă aşteaptă :
De nu se schimbă zarurile sorţii,
Voi fi chiar secretar de secretar!

LIRANO
Favoruri multe-i face, zău, contesa
Stăpînului !

TRISTAN
E sfetnicul ei intim,
E mîna ei cea dreaptă, şi e uşa
Prin care-i poţi intra în voie...

ANTONELO
Lasă
Favoruri şi noroace, şi să bem !

FURIO
Eu cred că în lăcaşul ăsta este
Un straşnic vinişor de Malvoazia.

TRISTAN
Ia să-ncercăm să bem un vin grecesc,
Că doar aşa vă pot vorbi... greceşte !

RICARDO
Acela tuciuriu, cu chipul galben,
Îmi pare dintre toți mai de ispravă,
Că prea-l stimează cei ce-l
Înconjoară. Hei, Celio !

CELIO
Senor !

RICARDO
Din domnii ăia
Ia cheamă-l pe cel palid.

CELIO
Caballero[16],
Nainte de-a păşi în sfîntul schit,
Marchizul ar dori să vă vorbească.

TRISTAN
Măi, fraţilor, văd că mă cheamă-un nobil.
Cum să-l refuz ? Mă duc să văd ce vrea.
Intraţi şi luaţi vreo şapte-opt bărdace
Şi porunciţi şi puţinică brînză
Că, între timp, eu aflu ce-l frămîntă.

ANTONELO
Atunci, să nu întîrzii!

TRISTAN
Zbor spre dînsul ! Ce porunceşte
Înălţimea-voastră ?

RICARDO
Văzîndu-te-ntre-atîţia oameni vrednici,
Am hotărît c-un conte, Federico,
Să te-ntrebăm de te-ai simţi în stare
Să căsăpeşti un om.

TRISTAN
(aparte)
O, Doamne sfinte,
Sînt pretendenţii doamnei şi urzesc
Ceva nelegiuit.Să iau aminte!

FEDERICO
Nu ne răspunzi ?

TRISTAN
Chiteam aşa, în mine,
De nu cumva Nălţimea-voastră rîde
De felul nostru mai ciudat de trai,
Că, zău, pe-acela ce puteri împarte,
În Napoli nu cred să fie-o spadă
Ce să nu fugă, numele-auzindu-mi.
Nu-l ştiţi pe Hector ?Păi, o şterge Hector
De-acolo unde-apare braţu-mi vajnic:
El,Hector, e troian, iar eu — italic.

FEDERICO
Acesta e, marchize, omul nostru,
Pe viaţa noastră, nu ne batem joc :
De ţi se potriveşte şi curajul

---

[16] *Caballero :* în limba spaniolă, *cavaler.*

Cu numele şi vrei cuiva să-i faci
De ducă — te vom umple de parale.

TRISTAN
Mă mulţumesc, să ştiţi, cu două sute
De scuzi peşin — şi poate fi şi dracu'!

RICARDO
Noi, trei îţi dăm, de-i faci la noapte felul.

TRISTAN
Doar numele i-aştept, şi o arvună !

RICARDO
Cunoşti, cumva., o nobilă,
Diana, Contesă de Belflor ?

TRISTAN
Am chiar prieteni
În casa ei !

RICARDO
Vrei să ne scapi de-o slugă ?

TRISTAN
Ucid şi servitori şi servitoare,
Şi caii de trăsură, dacă-mi cereţi...

RICARDO
Atunci să ni-l răpui pe Teodoro.

TRISTAN
Cu Teodoro-i altă calimera,
Căci Teodoro, după cîte ştiu,
Nici nu mai iese noaptea la-ntîmplare :
De cînd v-a supărat, îi este frică.
Mi s-a cerut să intru-n slujba lui.
Eu cred că doar slujindu-l am prilejul
Să-i fac de petrecanie-ntr-o noapte,
Şi bietul om — *in pace requiescat!* [17]
Iar eu rămîn nebănuit de nimeni...
Ce ziceţi ?

FEDERICO
N-aş găsi în tot oraşul
Un ucigaş mai vrednic şi mai sigur.
Slujește-l deci deci, şi caută-ntr-o zi
Să scapi de el şi să ne dai de ştire.

---

[17] *In pace requiescat :* Odihnească-se-n pace ! În limba latină, în original

TRISTAN
Aș cam avea nevoie de o sută
De scuzişori...

RICARDO
Primeşte-n punga asta
Cincizeci iar cînd te văd la el, îţi dau
Și suta aia, şi-altele, mai multe.

TRISTAN
Acele sute multe nu-mi prea plac...
Acum mă duc şi eu, că mă aşteaptă
Prietenii : Mastranzo, Sfarmă-Ziduri,
Cu Pumn-de-Fier, Arfuz şi Spaimă-n-Draci
Și n-aş vrea să le dau de bănuială...

RICARDO
Așa e. Mergi cu bine !

FEDERICO
Ce noroc!

RICARDO
Pe Teodoro socotiţi-l mort!

FEDERICO
Ce ifose îşi mai dădea, tîlharul !
Federico, Ricardo şi Celio ies.

TRISTAN
(singur)
Se cade să-l vestesc pe Teodoro.
Prietenii şi vinul să mă ierte,
C-o şterg acas'...! De-aici nu-i prea departe.
Dar, ia te uită, vine Teodoro !
Intră Teodoro .

SCENA A III-A
Tristan, Teodoro,
TRISTAN
Stăpîne, unde mergi !

TEODORO
Nici eu nu ştiu,
Nici unde merg, nici cine mă tot mină,
De parc-aş fi un pai într-o viitoare...
În cap atîtea gînduri mi se-ngînă,
Că mai curînd m-aş fi uitat la soare.
Ieri mi-a vorbit duioasă ca o zînă
Și cît de rece-i azi şi sfidătoare,
C-ai fi jurat că n-am fost eu acela.

Şi face-un haz de chinul meu Marcela !...

TRISTAN
Întoarce-te acas', că nu e bine
Să ne zărească ăia împreună...

TEODORO
Dar cum aşa ?

TRISTAN
Îţi spun eu cum şi cine
Tot umblă capăt zilelor să-ţi pună...

TEODORO
Zău, nu pricep !
Ce-or fi avînd cu mine ?

TRISTAN
Vorbeşte-ncet şi vezi că nu-i a bună :
Ricard şi Federico-mi cer de zor
Pe-o sută de dubloni[18] să te omor !

TEODORO
De ce?...

TRISTAN
Din nişte palme anumite
Au scos că i-ai căzut contesei drag,
Şi-a chip de lei cu coamele zbîrlite,
În stare şi de crime la arţag,
Ca cincizeci de monede zimţuite,
Mi-au arvunit, prin spangă să te trag.
Le-am spus că intru astăzi cu plăcere
În slujba ta, cum un amic îmi cere,
Să po să te ucid mai lesne-aşa,
De fapt doar să te pot păzi mai bine...

TEODORO
Îndure-se viaţa să mi-o ia,
Căci viaţa asta-i moarte pentru mine !

TRISTAN
N-ai fi puţin cam şui?...

TEODORO
Pe cinstea mea,
Prilej ca ăsta n-are fiecine.
Diana de-ar ieşi basma curată,
S-ar mărita cu mine de îndată!
N-o lasă-n pace rangul! Doar se-aprinde,

---

[18]*Dublon :* un dublon valora doi scuzi de aur

Și iar privirea ei mă şi îngheaţă...

TRISTAN
Ce-ai spune, bunăoară, de m-aş prinde
Să-ţi dau un leac cum rar au alţii-n viaţă ?

TEODORO
Mai mult decît Ulise m-ai surprinde!

TRISTAN
De ți-ar aduce mintea mea isteaţă
Un tată nobil, bun să intre mesar
Au nu te-ar lua pe loc de soţ contesa ?

TEODORO
Desigur !

TRISTAN
Domnul conte Ludovico
Acum două decenii şi-a trimis
Pe fiu-său, la nume tiz cu tine,
La unchiul său, Mare Maestru-n Malta ;
Dar maurii l-au capturat şi tatăl
N-a mai aflat de-atunci nimic de dînsul.
Deci, poţi să-i fii fecior, şi el părinte,
Că aranjez eu tot...

TEODORO
Măi, fii cuminte,
Să nu păţim cumva vreo dăndănaie,
Ce-o să ne coste cinstea şi chiar viaţa !

SCENA A IV-A
Teodoro, Tristan.
TRISTAN
Dar iată-ne acas' ! Rămiîi cu bine,
Căci pînă la amiază, azi, să ştii,
Tu soţ Dianei tale ai să-i fii !

SCENA A V-A
Salon în palatul contesei.Teodoro, singur.
TEODORO
Aceste chinuii ce se ţin de mine
M ă tot gîndesc cum să le văd curmate.
E alt duşman iubirea să-ți arate,
Cum e pămîntul dintre ea şi tine ?

Cu-atîtea zări, el lecuieşte bine
Durerile, oricît de-nverşunate.

Nici fulger nu-i să-ncerce a străbate
Pămîntul — leac văpăilor haine!

O, dragoste, cei ce doreau uitare,
Ajunşi ca mine-n stare disperată,
Tot în pămînt şi-au mai găsit scăpare !

Temeiul de uitat, de astă-dată,
E că iubirea moartă li se pare,
Cînd în atît pămînt e îngropată...
Intră contesa.

SCENA A VI-A
Teodoro, Diana.
DIANA
Lecuitu-te-ai — să sper —
Teodoro, de tristeţe !

TEODORO
Dacă ea îmi dă poveţe
Să iubesc — chiar o prefer !
N-are rost să mă mai apăr :
Doar de-acuma boala-ai ştiu
Şi ajung- tot trist să fiu,
Chiar cînd mă socot m-ai teafăr.
Vezi, aşa e cînd ai parte
De un chin atrăgător :
Sînt şi oameni care mor
Adorîndu-şi sumbra moarte.
Însă boala mea, hap şina,
Prea mă mistuie ca focul,
Trebuind să plec din locul
Unde azi îi e stăpâna.

DIANA
Pleci ? De ce ?

TEODORO
Vor să mă ştie
Mort!

DIANA
Să fie cu putinţă ?

TEODORO
Jinduiesc o suferinţă
Care-a fost o bucurie...
Voie-ţi cer să mă îndrept
Către Spania, îndată.

DIANA

Faptă bine cugetată,
Hotărîre de-nţelept!
Chiar de te-oi boci cu jale,
Cinste casei mele-i dai
Şi destrami, de nu mai stai,
Pricina mîhnirii tale.
Căci de cînd cu-acele palme,
Ca turbat de gelozie,
Federico-mi cere mie
Să te-nlătur cu sudalme.
Du-te-n Spania, căci pun
Şase mii de scuzi să-ţi dea !

TEODORO
Pe vrăjmaşi plecarea mea
Ţi-i va amuţi, îţi spun.

DIANA
Încotro vrei s-o apuci ?
Poate nu-ţi mai sînt pe plac...

TEODORO
(aparte)
Plînge ! Dar ce pot să-i fac ?...

DIANA
Stai! Ce faci ? Vrei să te duci ?...

TEODORO
Da, *senora*...

DIANA
Bine, du-te...
Dar...

Pleacă !

TEODORO
Poruncă !

DIANA
Altădată...

TEODORO
Plec...

DIANA
(aparte)
Sînt turburată.
Oh, ce chinuri neştiute
Are-a dragostei vîltoare!
Tare.

N-ai plecat ?

TEODORO
Ba plec la drum.

DIANA
(aparte)
Doamne, cum rămîn acum ?...
Teodoro pleacă.

DIANA
Blestemată fii, onoare,
Născocire tare tristă
Pentru pătimirea mea !
Cine te-a scornit ştia
Firul tău ce mult rezistă
La atîtea lucruri rele...
Intră Teodoro.

SCENA A VII-A
Diana, Teodoro.
TEODORO
M-am întors să pot afla
Dacă voi putea pleca...

DIANA
Nici nu ştii ce clipe grele
Sînt cînd te îndepărtezi
Şi te-ntorci... Să plîng îmi vine !

TEODORO
Mă întorc doar pentru mine.
încă n-am plecat, nu vezi ?
Trebuind s-o iau hai-hui,
M-am întors să mă redai
Mie însumi... Ce mai stai?

DIANA
Ne jucăm de-a uite-o, nu-i ?
Pleacă, du-te, cin' te-ncurcă ?
Vezi onoarea-mi cum se-nfruntă
Cu iubirea-n luptă cruntă
Şi-mi mai dai şi tu de furcă ?
Pleacă, zău, şi fără tine :
Poate-aşa mă mai mîngîi.
Teamă mi-e, de mai rămîi,
C-ai să pleci de-aici cu mine !

TEODORO
Plec. Rămîi cu Dumnezeu !

Iese.

SCENA A VIII-A
Diana, singură.
DIANA
Ca o pacoste m-apasă
Rangul care nu mă lasă
Ca să fiu a cui vreau eu !
Ochilor — pustii firide —
Le-a. plecat de-acum seninul...
Dai să-i las să-şi simtă chinul.
Plînge cine nu-i deschide !
Ochi rămaşi fără lumină,
Rangul meu, nu v-a dat ghes
Şi-aţi ales pîn-aţi cules :
Voi purtaţi întreaga vină !
I-aş cruţa de-aşa obide :
Doru-şi află-n plîns alinul.
Dar să-i las să-şi simtă chinul.
Plînge cine nu-i deschide !
N-au şi scuze grăitoare,
Ochii mei cei plini de vină ?
Chiar uitîndu-se la tină,
Soarele rămîne soare!
Deci, aşa mă voi decide :
Nu-i mai las. Şi-au luat tainul !
Dar să-i las să-şi simtă chinul.
Plînge cine nu-i deschide !
Intră Marcela.

SCENA A IX-A
Diana, Marcela.
MARCELA
Ţi-am slujit, *senora,* vai,
Ani de-a rîndul cu credinţă.

Pot să-ţi cer cu umilinţă
Ce e drept şi poţi să-mi dai ?
Ca să uiţi de supărarea
Azi stîrnită de un fleac,
Ai putinţa unui leac
Ce se cheamă depărtarea...

DIANA
Ce putinţă? Stai niţel
Şi îndată o să-ți treacă...

MARCELA
Teodoro astăzi pleacă.

Lasă-mă să plec cu el!
O primejdie-l pîndeşte
Şi în Spania-i scăparea.
Dă-ne... binecuvîntarea,
Leac suprem !

DIANA
Dar el primeşte ?

MARCELA
Cine, el ? De bună seamă !
Dacă sigură n-aş fi,
Oare, crezi c-aş îndrăzni ?

DIANA
I-ai vorbit ?

MARCELA
Chiar el mă cheamă

DIANA
(aparte)
Mă găseşte numai bine
Alt necaz neprevăzut..

MARCELA
Teodoro şi-a făcut
Înţelegerea cu mine.
Am ajuns cu pregătirea
La o cale Lesnicioasă...

DIANA
(aparte)
Vezi, onoare nemiloasă,
Unde m-a împins iubirea ?
Nu, desigur, n-ar fi drept;
Dar eu tot mai am credinţa
C-o să-mi vindeci suferinţa.

MARCELA
Hotărăşte-te. Aştept !

DIANA
Crezi că pot să stau o oră
Fără tine ? Nu pot, zău !
Şi te porţi aşa de rău !
Bietul Fabio te-adoră
Şi, de zici că-i mare zor,
Te mărit cu dînsul ; dar
Să renunţi la secretar...

MARCELA

Eu pe secretar l-ador !

DIANA
(aparte)
Ce prilej nespus de crud
Să mă dau de gol...
(Tare.)
Vezi bine,
Fabio e pentru tine.

MARCELA
Doamnă...

DIANA
Nici nu vreau s-aud !
Contesa iese.

SCENA A X-A
Marcela, singură.
MARCELA
Ce *lucruri imposibile rîvniţi,*
Sărmane simţuri fără apărare,
Cînd ştiţi că gelozia e în stare
De nebunii, de vă împotriviţi!

Mai bine v-aţi întoarce, paşi grăbiţi,
Ce alergaţi spre propria-mi pierzare!
Iubirile-nşelate-s pomi pe care
I-a prins un ger năprasnic înfloriţi...

Culori diverse ne-ncîntau privirea,
Şi-un ger cumplit le-a contopit cu glodul,
Cum un amor străin, pierzîndu-şi firea,

Le cîntă-atîtor mari iubiri prohodul.
În van ne dă speranţe noi iubirea,
Cînd florile s-au stins, visîndu-şi rodul...

SCENA A XI-A
Salon în casa contelui Ludovico. Contele Ludovico şi Camilo.
CAMILO
Dacă vrei să ai urmaşi,
Nu-i mijloc mai pe măsură.

LUDOVICO
Însă anii ce trecură
— Multişori! — îmi sînt vrăjmaşi.
Asta e$_r$ de bună seamă,
Scuza unei căsnicii

Cam tomnatice, să ştii...
Dar, gîndindu-mă, mi-e teamă
Că se poate să rămîn
Amărît şi bosumflat
Fără fii şi... însurat !
Şi-o femeie c-un bătrîn
E ca iedera-ntr-un pom,
Căci sub chip de mîngîiere,
Ea tot creşte şi el piere:
Se usucă bietul om!
Bucuros ciupit de streche
M-aş lăsa de-acu-nainte ;
Dar aducerile-aminte
Mi-ar trezi povestea veche.
Se-mplinesc — ce iute trec ! —
Douăzeci de ani de cînd
Fiul îmi aştept plîngînd...
Intră un paj.

SCENA A XII-A
Aceiaşi. Pajul, apoi Tristan şi Furio.
PAJUL
A sosit acum un grec
Şi-ar dori, de vreţi...

LUDOVICO
Să vină !

TRISTAN
Rog osîrdia cerească
Pururea să ocrotească,
Prin puterea ei divină,
Casa înălţimii-voastre !

LUDOVICO
Să te-audă Cel-de-sus !
Dar ce pricini te-au adus
Pe meleagurile noastre ?

TRISTAN
Cu corabia-ncărcată
De covoare persiane,
De la Ţarigrad la Cipru
Am ajuns. Şi de acolo
La Veneţia, cu mărfuri.
Amintindu-mi de-o-nttîmplare
Ce-mi cerea destule drumuri,
Am ţinut să văd, în treacăt,
Napoli, oraş cu faimă.
Şi, în timp ce slujitorii

Marfa o trimit prin ţară,
Am venit să văd în tihnă
Frumuseţea, măreţia
Renumitului oraş.

LUDOVICO
Frumuseţe, măreţie
Are Napoli...

TRISTAN
E drept.
Tatăl meu era-n Elada
Negustor şi dintre toate,
Mai bănos găsea negoţul
Căutat, cu sclavi şi sclave.
De la tîrgul din Azteclias,
Cumpărase-un copilandru
De o rară frumuseţe,
Ca dovadă a cereştii
Măiestrii lăsate firii.
L-aduseseră din Malta
Niște turci pe o galeră
Capturată de un pașă
Lîngă ţărmul cefalonic.

LUDOVICO
(către Camilo)
Sufletul mi-l răscoleşte !

TRISTAN
Cumpărînd cu drag băiatul,
În Armenia l-aduse,
Unde a crescut cu mine Şi cu-o soră...

LUDOVICO
Drag prieten,
Stai, că-mi răscoleşti durerea!

TRISTAN
(aparte)
A, se prinde de minune !

LUDOVICO
Nu v-a spus şi cum îl cheamă ?

TRISTAN
Teodoro.

LUDOVICO
Ce putere
Are, Doamne, adevărul!
Lacrimile-mi udă barba...

TRISTAN
Sora mea, Serpolitonia
Şi băiatul, fără seamăn
De frumos, se-ndrăgostiră
De copii. Cînd împliniră
Şaisprezece ani, în lipsa
Tatălui, plecat cu treburi,
Dragostea şi-o împletiră
Pe deplin, atît de bine
C-o puteau vedea şi alţii
Fără multă osteneală...
Teodoro, dîndu-şi seama
Ce-l aşteaptă, a lăsat-o
Pregătindu-se să nască
Şi-a fugit în lumea largă.
Tatăl meu, Catiborratos,
Amărît, nu de ocară,
Cît de faptul că-l pierduse,
Fu răpus de supărare.
Pe copil îl botezarăm,
Căci prin părţile acelea
Din Armenia-i aceeaşi
Datină, cum e şi-a voastră.
(Doar biserica diferă.)
Tot frumos era şi pruncul!
L-am numit Terimaconio,
Şi în orăşelul nostru
— Tepecas — e cel mai chipeş.
Cînd la Napoli ajuns-am,
Dintre felurite lucruri,
Nu ştiu cum, am scos portretul
Falnicului Teodoro
Şi o slujnică grecoaică,
De la hanul meu, îmi spuse :
,,Seamănă leit cu fiul
Unui conte, Ludovico !"
Luminat ca de un fulger,
Am pornit spre dumneavoastră.
Dar trecînd pe la contesa
De Belflor, în primul tînăr
Întîlnit acolo-n cale...

LUDOVICO
Tremur tot de-o negrăită
Bucurie ...

TRISTAN
Ce surpriză :
Recunosc pe Teodoro !

LUDOVICO

Chiar pe el ?...

TRISTAN
A vrut să fugă,
Însă nu i-am dat putinţa.
Stăm în cumpănă, fireşte :
Cu o barbă, cum e astăzi,
Nu mai e cum îl ştiusem.
L-am ajuns, l-am prins şi,-n fine,
Mi-a vorbit, plin de ruşine,
Implorîndu-mă din suflet
Nu cumva să afle-ai casei
Ce păţise cu sclavia,
C-ar putea să bănuiască
Cine ştie ce... „Ei bine,
Îi spusei, e cu putinţă
Să consideri o-njosire
Toate astea, cînd eşti nobil ?"
L-am făcut, atunci, să rîdă.
Apoi eu, voind să aflu,
Cum şi cit se potriveşte
Ce v-am spus, cu drama voastră,
Am venit să stăm de vorbă.
Dacă el vă e feciorul,
Daţi-i încuviinţarea
Sorei mele să v-aducă
Nepoţelul, ca să vadă
Ce bunic ilustru are,
Nu cu gînd să se cunune...

LUDOVICO
Vino să te strîng în brațe,
Căci prin tainica-i putere,
Sufletu-mi senin presimte
Spusele-ţi adevărate...
Fiul meu, după atîţia
Ani de grea înstrăinare,
Te-am găsit, să-mi dai viață !
Tu ce zici să fac, Camilo ?
Chiar acum să plec la dînsul ?

CAMILO
Cum, mai şovăi ? Du-te, zboară
Şi preschimbă-n bucurie
Anii grei de suferinţă!

LUDOVICO
(către Tristan)
Dacă vrei să mergi ca mine,
Drag prieten, e mai mare
Chezăşia fericirii.
Dacă nu, m-aştepţi în tihnă.

Pentru asta, îţi voi pune
Tot avutul la picioare ;
Eu mă duc să-mi văd feciorul.

TRISTAN
Am lăsat pe-aici, prin preajmă,
Un săcuţ cu diamante
Şi revin cînd vă întoarceţi.
Hai să mergem, Mercaponios !

FURIO
Hai, *senor!*

TRISTAN
S-a prins in latis,
Guguştiucos!

FURIO
De minunis !

TRISTAN
S-o ştergemus!

CAMILO
Zău, ce limbă !

LUDOVICO
Vin', Camilo, după mine.
Contele şi Camilo ies.

SCENA A XIII-A
O *stradă. Tristan sub un portal, în faţa unei uşi închise;*
Furio, în faţa uşii.
TRISTAN
Se mai văd ?

FURIO
Bătrînul zboară :
I-a rămas trăsura-n urmă !

TRISTAN
N-o fi, zău, şi vreo minune
El să fie Teodoro ?

FURIO
O, de-ar fi-n aşa minciună
Adevăr cît un grăunte...

TRISTAN

Ia-mi caftanele acestea :
Trebuie să scap de ele
Chiar acum, să nu mă vadă
Careva, să mă cunoască.

FURIO
Dă-le iute !

TRISTAN
Vezi ce poate
Dragostea pentru odrasle ?

FURIO
Unde te aştept ?

TRISTAN
La crîşma Ulmului...

FURIO
Cu bine !
Furio pleacă.

SCENA A XIV-A
Tristan, singur.
TRISTAN
Doamne,
Ce comoară-i iscusinţa !
Dac mantaua-mpăturită
Ce-am purtat-o ca sutană.
Ca s-o am la îndemînă
La nevoie. Lîngă-o poarta
Caut să arunc turbanul
Armenesc şi fustanela
Lui Esop şi şterge-o, nene !
intră Ricardo şi Federico.

SCENA A XV-A
Tristan, Ricardo, Federico.
FEDERICO
O, iată-l pe viteazul spadasin
Cu gura mai tăioasă decît spada!

RICARDO
Hidalgo [19], ia poftim aici puţin!
Aşa de bine, oare,-şi ţin făgada
Acei ce la onoare spun că ţin ?

---

[19] *Hidalgo :* în limba spaniolă, *nobil.*

TRISTAN
Senor...

FEDERICO
Ce tot, *„senor",* ne-ai dat dovada !
Aşa cuvînt...

TRISTAN
Degeaba vă pripiţi,
Că n-aveţi dreptul să mă-nvinuiţi!
M-am angajat la el ca să-l scrutez,
Fiindu-i dat de mîna mea să moară.
Dar numele n-aş vrea să vi-l pătez
Luîndu-i piuitu-n ulicioară.
Cei vecii păstrau virtutea unui crez :
„Fii chibzuit, prudenţa-i o comoară !"
Dar zi de zi eu sîmbetele-i port,
Așa că socotiți-l ca şi mort !
Stă ziua parcă-i fulgeră şi-i tună,
lar noaptea-i în odaie zăvorit
Şi mii de gînduri negre îi căşună,
Şi-lbîntuie, şi-i chinuie atît,
Că e convins şi el că nu-i a bună...
Îi vîr eu pacea veşnică pe gît!
Deci nu-mi daţi zor într-una cu măcelul,
Că ştie mandea cînd să-i facă felul !

FEDERICO
Eu cred că are-n felul lui dreptate :
De vreme ce-l slujeşte-a şi-nceput...
Nu pregeta !

RICARDO
E mort pe jumătate !

TRISTAN
Doar ştiu eu ce-mi rămîne de făcut.
De-acum încolo nu-i o greutate...

FEDERICO
Vorbeşte-ncet!

TRISTAN
Mai vreau cît v-am cerut,
Să-mi cumpăr cal ,ca-n grabă să-mi iau zborul
De-ndată ce voi săvîrşi omorul.

RICARDO
Poftim cincizeci de scuzi şi de-a stă dată.
Du lucrul început la bun-sfîrşit,
Că nu ne vom zgîrci nici noi la plată...

TRISTAN
Eu viața-mi risc, dar sper s-ajungem chit:
Slujesc doar oameni mari, dintr-o bucată...
Vă las acum. N-aş vrea să fiu zărit,
De la balconul lor, c-or sta la pîndă.

FEDERICO
Vezi, fii atent!

TRISTAN
Vorbim, noi, la izbîndă !
Tristan iese.

FEDERICO
Ce straşnic om !

RICARDO
Şiret şi priceput !

FEDERICO
Şi ce-o să-l mai ucidă!

RICARDO
O splendoare !

SCENA A XVI-A
Aceiaşi, Celio.
CELIO
Nemaivăzut, ciudat, de necrezut!

FEDERICO
Ce-i Celio ? Opreşte-te ! Ce-i, oare ?

CELIO
E pentru voi ceva cam neplăcut.
La Ludovico-n casă-i zarvă mare...

RICARDO
O fi murit, de intră-atît de mulţi...

CELIO
Te rog să ai răbdare şi s-asculţi !
Se duc voioşi să-l fericească, poate,
Că şi-a găsit feciorul, în sfîrşit...

RICARDO
Şi ce ne pune nouă beţe-n roate
Că l-a pierdut sau că l-a regăsit ?

CELIO

Vedem uşor ce strîns se leagă toate,
Cînd ştim că la Diana aţi rîvnit
Şi fiul regăsit e secretarul...

FEDERICO
Mai bine mă păleai în cap cu parul!

RICARDO
Să fie fiu de conte-ntr-adevăr ?
Cum au ajuns de urma lui să ştie ?

CELIO
N-am timp să povestesc de-a fir a păi
Cum a scăpat şi cînd, din pribegie
Dai ce vă spun nu-s simple flori de măr.

FEDERICO
E chip necaz mai mare să-mi mai vie ?

RICARDO
Şi visul meu ?

FEDERICO
Mă duc să văd ce este.

RICARDO
Te-ajung şi eu.

CELIO
Să ştiţi că nu-i poveste !
Ies.

SCENA A XVII-A
Salon în palatul contesei. Teodoro, îmbrăcat ca pentru drum, şi Marcela.
MARCELA
Teodoro, gata, pleci ?

TEODORO
Plec. Eşti mîndră de scofală ?
Dintr-o luptă inegală
Nu cîştigi nimic, în veci.

MARCELA
În pretexte te întreci,
False ca orbirea ta,
Căci, urîndu-mă cumva,
Şi iubind-o pe stăpînă,
Visul tău — acum ţarina —
Nici uitare nu-ţi va da.

TEODORO
Ea şi eu ?...

MARCELA
Negi prea tîrziu
Nebuneasca ta orbire
Ce-l aduse la pieire
Pe mişelul zurbagiu !
Căci stăpîna — sigur ştiu —
Ca o nobilă isteaţă,
Rangul şi-a păstrat, semeaţă.
Vino-ţi, omule, în fire,
Că-ntre titlu şi iubire
Se înalţă munţi de gheaţă !
Răzbunată sînt pe tine :
După faptă şi răsplată !
O iubire răzbunată
Uită, astfel, mult mai bine.
Dacă ţi-aminteşti de mine,
Ai putea să te gîndeşti
Că te uit să mă... iubeşti.
Cînd dispreţul tău îi toarce
Zi şi noapte, ţi-l întoarce
Pe acela ce-l iubeşti !

TEODORO
Lasă, nu te mai preface,
Cînd cu Fabio tu vrei
Cît mai iute să te iei!

MARCELA
Doar dispreţul tău mă face !
Intră Fabio.

SCENA A XVIII-A
Aceiaşi, Fabio.
FABIO
Nu e rău pe cel ce-ţi place
Să-l mai sorbi din ochi oleacă
Teodoro astăzi pleacă.
Vezi, prilejul să nu-ţi scape!

TEODORO
Peste-atît noian de ape,
Gelozia o să-ţi treacă...

FABIO
Pleci?...

TEODORO

Veni, în fine, ora...

FABIO
Vine doamna să te vadă.
Intră contesa, Doroteea şi Anarda,

SCENA A XIX-A
Aceiaşi, Diana, Doroteea, Anarda.
DIANA
Ai ajuns aici ?

TEODORO
Dovadă !
Aripi aş dori, *senora,*
Că mi-ar fi mai de folos !

DIANA
Hainele i le-aţi călcat ?

ANARDA
Totu-i gata,-mpachetat.

FABIO
Pleacă ?...

MARCELA
Tot mai eşti gel

DIANA
(către Teodoro)

Hai puţin mai la o parte !
(Diana şi Teodoro aparte.)

TEODORO
La poruncă!

DIANA
Teodor,
Pleci cînd ştii cît te ador ?

TEODORO
Vina ta-i că plec departe !

DIANA
Asta-s eu, chiar de mă tai !

TEODORO
Plîngi ?

DIANA
Dar cum să plîng aşa ?
Mi-a intrat în ochi ceva...

TEODORO
Dragostea ?...

DIANA
Să ştii c-aşa-i!
Dar, de-atunci, cam e oleacă
Şi acum să plece vrea...

TEODORO
Plec şi eu, stăpîna mea ;
Plec, dar sufletul nu-mi pleacă,
Ci aici, cu tine, şade
Să te-ajute cu blîndeţe.
Preadivina-ţi frumuseţe
Doar de suflete se cade
Ajutată să petreacă. Sînt al tău !

DIANA
Ce clipă grea !

TEODORO
Plec şi eu, stăpîna mea ;
Plec, dar sufletul nu-mi pleacă.

DIANA
Plîngi ?

TEODORO
Doar n-are nici un rost.
Mi-a intrat în ochi, aşa...

DIANA
Poate că durerea mea!

TEODORO
Cred că asta a şi fost...

DIANA
Mii de fleacuri ai aici :
Ţi ie dau să nu mai sufăr.
Dînd, cîndva de ele-n cufăr,
Tare mi-ar plăcea să zici,
Ca de nişte scumpe moaşte
Ale dragostei hapsîne :
„Plînsul crudei lor stăpîne
Le-a stropit : se mai cunoaşte !"

ANARDA

Focul unei mari iubiri...

DOROTEEA
...Greu îl tăinui subt obroc !

ANARDA
Zău, mai bine-ar sta pe loc...
Uite,-şi lasă amintiri!

DOROTEEA
Parcă-i cîinele din snoava
Grădinarului, stăpîna !

ANARDA
Ce tîrziu i-apucă raîna !

DOROTEEA
Poate c-o mînca, ligava!

SCENA A XX-A
Aceiaşi, contele Ludovico şi Camilo.
LUDOVICO
Îi poate bucuria da-nvoire,
Senora, unui om la anii mei...

DIANA
Dar ce-i, *senore* conte ?

LUDOVICO
Numai voi
Nu ştiţi ce ştie-n Napoli oricine,
Că-n clipa cînd mi se aduse vestea,
Abia de m-au lăsat să trec pe străzi
Şi n-am putut ajunge să-mi văd fiul ?

DIANA
Ce fiu ? Nu vă-nţeleg înflăcărarea.

LUDOVICO
Au Înălţimea-voastră n-a aflat
Povestea mea ?... Acum două decenii,
C-un unchi al lui la Malta mi-am trimis
Unicul fiu şi l-au răpit piraţii
Lui Ali-Paşa.

DIANA
Cred c-am auzit
De întâmplarea asta.

LUDOVICO
Cel-de-sus

Mi-a hărăzit să-mi regăsesc feciorul
Nevătămat din multele-i păţanii.

DIANA
Pe drept cuvînt, mi-aţi dat, *senore* conte,
O veste foarte bună.

LUDOVICO
Voi, *senora,*
Aveţi să-mi daţi acum, în schimb vieaţă
Pe fiul meu aflat în slujba voastră,
Neştiutor că eu îi sînt părinte.
O, de-ar trăi şi azi sărmana-i mamă !

DIANA
În slujba mea?... De Fabio e vorba?

LUDOVICO
O, nu, *senora,* ci de Teodoro.

DIANA
De Teodoro ?

LUDOVICO
Da!

TEODORO
E cu putinţă ?

DIANA
Cum, Teodoro, contele ți-i tată?

LUDOVICO
El este, oare ?

TEODORO
(către Ludovico)
Înălţimea-voastră
Luaţi bine seama...

LUDOVICO
Nu mai are rost,
Odrasla mea, decît să-ţi mor în braţe
De-atîta fericire !

DIANA
Ce-ntîmplare !

ANARDA
Într-adevăr, *senora,* Teodoro
E cavaler de rang atît de nobil ?...

TEODORO
Senor, sînt năucit de turburare !
Sînt fiul vostru ?

LUDOVICO
Chiar de n-aş avea
Dovezi destule, doar vederea ta
Ar fi de-ajuns, atît de bine semeni
Cu tine, mic !

TEODORO
Picioarele-ţi sărut
Şi te implor...

LUDOVICO
Nimic să nu-mi mai spui,
Că nu mai ştiu de mine cînd te văd.
Ce chipeş eşti şi ce distins arăţi !
Ce minunat ţi-a scris pe faţă firea
Întreaga ta nobleţe, Teodoro !
Dar, hai să mergem, ca să intri-odată
În stăpînirea casei şi-a averii
Şi să-ţi şi vezi portalu-ncununat
Cu cel mai mîndru herb din tot regatul.

TEODORO
Şeilor, urma în Spania să plec,
Aşa c-aş vrea...

LUDOVICO
În Spania ? Perfect !
La pieptul meu e Spania !

DIANA
Vă rog
Să-l mai lăsaţi aici pe Teodoro,
Doar pînă se îmbracă-n haine bune,
Ca fiu, să vină să vă recunoască.
Eu n-aş dori din casa mea să plece
În zarva gloatei care e afară.

LUDOVICO
Vorbiţi, contesă, cum vă cere rangul,
Îmi vine greu să-l părăsesc şi-atîta,
Dar, ca să nu stîrnim mai multă zarvă,
Eu plec, rugind pe senoria-voastră
Comoara să-mi trimită pînă-n seară.

DIANA
Vă dau cuvîntul meu !

LUDOVICO

Atunci, cu bine,
Fecior iubit !

TEODORO
Cu bine, dragă tată !

LUDOVICO
Camilo, pot acum să mor...

CAMILO
Ce tînăr
Şi chipeş e !

LUDOVICO
Mă tem să mă gîndesc :
De-atîta fericire-nnebunesc !
Contele iese; toţi slujitorii se strîng în jurul lui Teodoro.

SCENA A XXI-A
Teodoro, Diana, Fabio, Anarda, Doroteea, Marcela.
FABIO
Dă-ne iute tuturor
Mîna să ţi-o sărutăm !

ANARDA
Fă-ne cinstea...

DOROTEEA
Te rugăm !

MARCELA
Dă-ne-o !... Binevoitor,
Drag la toţi ai să ne fii...

DIANA
Ce v-aţi strîns cu-atîta foc ?
Faceţi-mi şi mie loc,
Nu-i mai îndrugaţi prostii !
Înălţimea-voastră vrea
Mîinile să-mi dea ?

TEODORO
Nici gînd !
Azi, mai mult decît oricînd,
Sînteţi tot stăpîna mea.

DIANA
Hai, plecaţi de-aici o dată
Şi lăsaţi-ne puţin !

MARCELA

Ce spui, Fabio ?

FABIO
Amin !

DOROTEEA
Tu ce crezi ?

ANARDA
De astă-dată,
E o mare-ntorsătură :
N-o s-o mai numim ca-n snoava...

DOROTEEA
Cum, mănînca şi ligava ?

ANARDA
Lupii i se bat la gură !
Slujitorii ies.

SCENA A XXII-A
Diana, Teodoro.
DIANA
Pleci în Spania ?...

TEODORO
Ei, iacă !
Eu ?...

DIANA
Dar cine-mi tot spunea :
,,Plec şi eu, stăpîna mea,
Plec, dar sufletul nu-mi pleacă ! ?

TEODORO
Cred că-ţi arde-acum de glume...

DIANA
Sorţii ăştia ideali...

TEODORO
Deci, vorbim ca doi egali,
Nobili, de, cu vechi renume,
Că-s acum şi eu, vezi bine...

DIANA
Altu-mi pari, din bun senin !

TEODORO
Ţii la mine mai puţin,

Cînd mă ştii egal cu tine ?
Ale dragostei tocmeli
L-ar cam vrea pe cel iubit
Mai prejos. M-ai fi dorit
Slujitor ?

DIANA
Amar te-nşeli ;
Azi mă şi mărit cu tine,
Să m-asculţi şi să te-ascult !

TEODORO
Ce-aş putea dori mai mult ?
Soartă, stai aşa, că-i bine !

DIANA
Cred că nu-i pe lume fată
Norocoasă cum sînt eu !
Du-te iute, dragul meu,
Să te-mbraci !

TEODORO
Mă duc îndată,
Ca să văd şi eu ce e
Cu averea şi cu tata.

DIANA
Înălţimea-ta e gata ?

TEODORO
Da, contesă.

DIANA
Vino.

TEODORO
Ce ?

DIANA
Ce?.,. Aşa vorbesc, oricum,
Servitorii cu stăpîna ?

TEODORO
S-a sfîrşit cu anasîna
Şi sînt eu stăpîn, acum !

DIANA
Rog pe înălţimea-voastră
Cu Marcela s-o sfîrşească,
Dacă vrea să n-o păţească !

TEODORO

Crezi că înălţimea-noastră
De acum ar mai putea
Să iubească servitoare ?

DIANA
E o glumă...

TEODORO
Dar mă doare !

DIANA
Cum, ce-s eu ?

TEODORO
Soţia mea !
Iese.

DIANA
E cum spunea şi el : ce-aş mai dori ?
Stai, soartă-aşa, c-aşa e numai bine

SCENA A XXIII-A
Diana, Federico, Ricardo.
RICARDO
Împărtăşită marea bucurie
Li s-ar cădea amicilor...

DIANA
Atît
Doar cît îmi cere înălţimea-voastră.

FEDERICO
Şi nu ne spuneţi ce senior de seama
Vi-i servitorul ?

DIANA
Da, vă cer iertare.
De n-aţi ştiut, aflaţi, că nu e greu :
E conte-ntr-adevăr, şi soţul meu !
Contesa iese.

RICARDO
Ce spui de-aşa ceva ?

FEDERICO
Turbez de ciudă

RICARDO
Ah, dacă-l omora clănţăni ăla !

FEDERICO

Vorbeşti de lup şi...

SCENA A XXIV-A
Aceiaşi, Tristan.
TRISTAN
(fără să-i vadă)
Totu-i aranjat.
Grozav mai e şiretul lacheiaş :
Tot Napoli, cînd vrea, pe dos l-întoarce !

RICARDO
Ia stai, Tristan — sau cum te-o fi chemînd!

TRISTAN
Adevăratu-mi nume-i
,,Stinge-Vieţi" !

FEDERICO
Grozav le stingi!

TRISTAN
Şi ăsta era gata,
Dar tocmai azi s-a preschimbat în conte !

RICARDO
Şi ce contează asta ?

TRISTAN
Cînd tocmeala
O încheiarăm doar cu trei sutare,
Era ca să ucid, cum ştiţi prea-bine,
Un *servitor* şi nicidecum un *conte!*
Cu Teodoro conte-i altceva
Şi-i musai să se umfle onorarul :
Mai mult te costă să ucizi un conte
Decît cinci-şase slugi aproape moarte
De foame, de speranţă sau de ciudă...

FEDERICO
Şi ca să-i vii de hac în noaptea asta,
Cîţi scuzi ne ceri ?

TRISTAN
Cu preţ redus, o mie.

RICARDO
Îi vei avea !

TRISTAN

Aş vrea o chezăşie.

RICARDO
Lănţugul ăsta.

TRISTAN
Pregătiţi biştarii !

FEDERICO
Mă duc să-i iau.

TRISTAN
Şi eu să-i iau viaţa.
Hei !

RICARDO
Tot mai vrei ?

TRISTAN
Să nu suflaţi o vorbă
Cei doi pleacă.

SCENA A XXV-A
Tristan, Teodoro.
TEODORO
Te-am văzut de-aici vorbind
Cu călăii... îi cunoşti ?...

TRISTAN
Ăştia doi sînt cei mai proşti
Dintre cîţi or fi fiind !
Vezi acest lănţug solid ?
De la ei îl am, — m-auzi ?
Un miar întreg de scuzi
Mi-au promis, să te ucid !

TEODORO
Ce-au urzit aceşti mişei ?

TRISTAN
Dacă m-auzeai, fireşte,
Ce grozav vorbeam greceşte,
Mi-ai fi dat mai mult ca ei.
Ca să faci pe grecul, nu-i
Chiar aşa de greu cum pare :
Dai cu gura la-ntîmplare
Şi tot spui, tot spui, tot spui
Cum te taie scăfîrlia :
Azteclos, Catiborratos,

Serpolitania,Jipatos,
Atecas, Filimoclia —
Şi aşa îi dai cu piua.
Dacă nu te dibuieşte,
Zici şi tu că-i pe greceşte,
Şi-i greceşte toată ziua !

TEODORO
Om brodi-o cu proţapul...
Mii de gînduri îmi căşună...
De-or afla că-i o minciună,
Toate le plătesc cu capul !

TRISTAN
Asta te frămîntă-acum ?

TEODORO
Diavole, mai crezi că-ţi merge ?

TRISTAN
Lasă soarta să alerge
Şi-om vedea, noi, ce şi cum !

TEODORO
Na, că vine şi contesa !

TRISTAN
Eu m-ascund, să nu mă vadă.
Tristan se ascunde.

SCENA A XXVI-A

Teodoro, Diana, Tristan ascuns.
DIANA
Încă nu te-ai dus să-ţi vezi Tatăl ?

TEODORO
Nu. O grea durere
Mă opreşte şi mă-ndeamnă
Iar să-ţi cer îngăduinţa
Tot în Spania să plec...

DIANA
Dacă scumpa ta Marcela
Sufletu-ţi vrăjeşte iarăşi,
Foarte bun îţi e pretextul.

TEODORO
Mie, ea ?

DIANA
Ce ai, atuncea ?

TEODORO
Nu-i ceva menit s-ajungă
Pînă la urechea ta.

DIANA
Spune tot ce ai pe suflet,
Chiar potrivnic cinstei mele.

TEODORO
Şiretenia, desigur,
S-ar cădea statui să-i facă
Lui Trist an, şi iscusinţa —
Versuri ; Creta — labirinte ;
Căci, mişcat de trista-mi soartă
Şi ştiind că Ludovico
Şi-a pierdut un fiu, scornit-a
Pentru mine toate astea.
Sînt copil din flori, Diana,
Şi părinţi îmi sînt talentul,
Bruma mea de-nvăţătură
Şi condeiul. Fiu mă crede
Bietul conte ! Am prilejul
Soţ să-ţi fiu şi să mă bucur
De măriri şi fericire ,
Dar nobleţea mea firească
Să te-nşel nu mi-ar permite,
Căci sînt om, şi adevărul
Să-l slujesc nespus îmi place.
Astea spuse, vin să-ţi cer
Voie-n Spania să plec.
Ţi-aş putea-nşela iubirea,
Meritele, chiar şi rangul ?

DIANA
Înţelept şi prost ai fost !
Prin destăinuirea asta,
Ca-nţelept ţi-arăţi nobleţea ,
Dar eşti prost, crezînd că eu
N-am să mă mărit cu tine
Tocmai azi, cînd stării tale
I-am găsit aşa hrisoave...
Nu-n măriri stă fericirea,
Ci-n deplina armonie
Cu făptura ce ţi-i dragă !
Azi mă şi mărit cu tine.
Ca Tristan să nu mai poată
Da de gol întreaga taină,
Pun la noapte să-l azvârle
Adormit în puţul casei

Şi scăpăm de el...

TRISTAN
(de după perdea)
Păzea !

DIANA
Cine-i ?

TRISTAN
Chiar Tristan, stăpîna,
Ce pe drept cuvînt se plînge.
Rar mai vezi femei în stare
De aşa recunoştinţă !
Eu, al bucuriei faur,
Chiar atît de drag vi-s, oare,
Că-mi mutaţi în puţ culcuşul ?

DIANA
Cum, ai auzit ?

TRISTAN
Cu bine ! Plec, că nu-mi prieşte apa...

DIANA
Vino-ncoa !

TRISTAN
Ce rost mai are ?

DIANA
Pentru marea-ţi iscusinţă,
N-o să ai în lumea-ntreagă
O prietenă mai bună ;
Însă nimeni să nu afle
Pozna ce ne-ai pus la cale !

TRISTAN
Interesul poartă fesul
Şi tăcerea interesul...

TEODORO
Dar ce-i zarva de afară ?
Intră contele Ludovico, Federico, Ricardo, Camilo, Fabio, Anarda, Doroteea, Marcela.

SCENA A XXVII-A
Aceiaşi, contele Ludovico, Federico, Ricardo, Camilo, Fabio, Anarda, Doroteea, Marcela.

RICARDO
Vrem să-l însoţim cu toţii
Pe feciorul dumneavoastră !

FEDERICO
Stau buluc napolitanii
Pe la porţi, dorind să-l vadă !

LUDOVICO
Cu permisia Dianei,
O trăsură te aşteaptă,
Teodoro, şi — călare —
Toată floarea nobilimii.
Haide, fiule şi vezi-ţi,
Dup-atîta pribegie,
Iarăşi casa părintească !

DIANA
Înainte de plecare,
Ţin să ştiţi că-i sînt soţie.

LUDOVICO
Cînd atîta fericire
Ne-ai adus, opreşte-ţi, soartă,
Cu un cui de aur roata !
Am venit să-mi iau copilul
Şi mă-ntorc cu doi acasă...

FEDERICO
Hai, Ricardo, felicită-i !

RICARDO
Felicit pe Teodoro
Mai întîi că-l văd în viaţă ;
Căci, împins de gelozie,
L-am plătit pe hoţul ăsta
C-un lănţug şi scuzi o mie
Cît mai grabnic să-l ucidă.
Daţi porunci să-l pună-n lanţuri
Că-i tîlhar ascuns, licheaua !

TEODORO
Cine-şi apără stăpînul
Nu-i tîlhar !

RICARDO
Atuncea, oare,
Cine-i prefăcutul ăsta ?

TEODORO
Slujitorul meu şi ţin,
Printre alte obligaţii,

Ca răsplată pentru toate,
Să-l însor cu Doroteea,
Cu-nvoirea ta, contesă,
Care ştiu că pe Marcela
După Fabio ai dat-o.

RICARDO
Eu îi fac Marcelei zestre !

FEDERICO
Eu, la rîndu-mi, Doroteei !

LUDOVICO
Bun ! Şi mie-mi mai rămîne
Să-i ofer şi eu contesei
Fiu şi casă-n chip de zestre !

TEODORO
Şi acum, cinstite feţe,
Vă rugăm să nu se afle
Tainele lui Teodoro,
Terminînd, cu voia voastră,
Renumita comedie
CÎINELE GRĂDINARULUI.

Sfîrşitul comediei.
CÎINELE GRĂDINARULUI